

Evanjelická Bratislava

4
2023
November

Ročník 50

Evanjelická Bratislava č. 4/2023 – november, ročník 50

Martin Šefranko: -----	Slovo na úvod.	1
Daniel Šovc: -----	Chrám	1
Martin Šefranko: -----	Aby sa rozhlasovala najlepšia správa na svete.	2
-----	Za učiteľov besiedky a misijných pracovníkov	7
Ali Popiková: -----	Môj duchovný domov	7
Jano Huba: -----	Kostol je miesto, kde máme väčšiu šancu stretnúť Boha.	9
Ludka Budajová: -----	Veľa	10
Jozef a Lubica Kováčovci: ---	Miesto, kde nás postavil Pán a kde máme slúžiť	11
Hans Erik Nissen: -----	Cirkevný zbor	13
Martin Šefranko: -----	Chodievať či nechodievať do kostola?	14
Johannes Dienemann: -----	Bez nedele chudobnejší	21
Samuel Schvarc: -----	Modlím sa, aby to v tomto kostole žilo	22
Martin Miti Kováč: -----	Sme radi, že sme tu a že sme tu s vami	23
Juraj Holčík: -----	V evanjelickom chráme	24
Viola Fronková: -----	Duchovný dom, stavaný na Skale	28
Ondrej Majling: -----	Orientačný bod	29
Peter Synak: -----	Som rád, že náš kostol stále zostáva novým.	30
Martin Šefranko: -----	Význam nedele	32
Daniel Šovc: -----	Nedeľa	37
mš: -----	O stavbe Nového evanjelického kostola na Legionárskej ulici v Bratislave	38
-----	Hlavné časti kostola	41
-----	Zaujímavosti o Novom kostole	43
-----	Rozmery Nového kostola a jeho zvony	44
-----	Za kostolníčku, za kantorov, dirigentku spevokolu	47
Martin Kováč: -----	Obzretie sa za obnovou kostola pri jeho deväťdesiatke.	48
Oľga Adamkovičová-Semková: ---	Kantor	54
Stanislav Tichý: -----	Organ v Novom kostole na Legionárskej	54
-----	Dva texty z archívu	
Jozef Dohnány: -----	O kúrení a prievane v kostole	56
-----	Milodary na chrám	58
Kniha do vašej pozornosti: ---	Janet & Geog Bengé: John Newton – Zmena srdca.	60
-----	Kníhkupectvo Jonatán	60
Helmut Ludwig: -----	Tvoje požehnanie nech nás vedie a sprevádza.	60

Evanjelická Bratislava

Periodicita: občasník

Údaje o vydavateľovi:

Názov: Cirkevný zbor ECAV na Slovensku
Bratislava Legionárska

Sídlo: Legionárska 4, 811 07 Bratislava, IČO 42267145

Korešpondenčná adresa:

Legionárska 4, 811 07 Bratislava;
legionarska.ba@gmail.com

Tel.: 02/555 711 95

www.legionarska.sk

Dátum vydania: 12. november 2023

č. 4/2023; ročník 50

Cena výtlačku: nepredajné

Evidenčné číslo: EV 4391/11

ISSN 1338-7936

Redakčná rada: Jozef Budaj, Jozef Kováč,
Ondrej Majling, Viera Macháčková,

Mária Šebestová, Matej Trepáč,
Martin Šefranko – zodpovedný redaktor

Jazyková korektúra: Katarína Minaričová

Foto na obálke: Ondrej Pindroch, Nový kostol

Zadná strana obálky: Akad. mal. Karol Prudil,
Úvaha o rozhraní 2006, olej na plátne

Grafický dizajn: Karol Prudil

Tlač: TYPIN – polygrafické služby

Slovo na úvod

Otvorili ste špeciálne číslo časopisu Evanjelická Bratislava. Vychádza pri 90. výročí posvätenia bratislavského Nového evanjelického kostola (19. 11. 1933). Na stránkach tohto čísla sa dočítate o stavbe nášho kostola, o jeho terajšom aj niekdajšom organe, zvonoch, aj o obnove kostola v uplynulých desiatich rokoch. Tiež o opravách, ktoré bude ešte potrebné vykonať. V čísle nájdete i texty z archívu. Približujú, s čím zápasi-
li naši predkovia pred dokončením kostola a v prvých rokoch jeho fun-
govania. Môžete si pozrieť aj niekoľko historických fotografií, zamyslieť
sa nad významom nedele a Služieb Božích. Budeme radi, keď sa pridáte
k modlitbám za ľudí slúžiacich v kostole a cirkevnom zbore. Inšpirujú-
ce môžu byť aj svedectvá, v ktorých viacerí bratia a sestry vyznali, čo pre
nich znamená Nový kostol na Legionárskej. Kiež sa naplní to, čo uviedla
jedna z týchto sestier: „Verím, že z Božej milosti budeme môcť na tomto
mieste prijať ešte mnohé požehnanie.“

Martin Šefranko, zodpovedný redaktor

Chrám

Tu nevolá vás budova,
tu neotvára dvere dom.

Prameň sa všetkým ponúka
a živá voda v ňom.

Nie, tu nie je budova,
tu je chrám, živý tvor.

Má svoju reč a jeho spev
ranených dvíha k nebu hor.

Tu padajú z prs okovy
a duši rastú krídla,
vyletieť a nájsť večný dom,
kde láska, pokoj sídli.

Chrám utiera tu všetkým slzy
a ty, kto tápeš v rozpakoch,
vstúp doňho, vojdi, vstup je voľný,
ovečky svoje tu si pasie Boh.

Ovečky choré berie v náruč,
ten dobrý Pastier sám.
Z búrky loď vedie na tíšinu,
zo všetkých lieči rán.

Kto vojde, nik viac nie je sám,
nájde si sestry, nájde bratov.
Nebo ho pevne objíme
Zázračnou rukou svätou.

Daniel Šovc

**1937, básnik, publicista,
evanjelický a. v. farár (Báseň je prevzatá
z jeho zbierky Spoveď, vyd. Transcius,
Liptovský Mikuláš 2018.)*

Aby sa rozhlasovala najlepšia správa na svete

Ježiš povedal: „*Veď nieto skryté, čo by nevyšlo najavo; a nieto tajné, čo by sa nevyzvedelo. Čo vám hovorím potme, hovorte na svetle, a čo pošepky, rozhlasujte zo striech.*“ (Matúš 10, 26b – 27)

Bratia a sestry,

na 19. novembra 2023 pripadá 90. výročie posvätenia nášho Nového evanjelického kostola na Legionárskej ulici v Bratislave.

Pripomeňme si však ešte iný novembrový dátum – 29. november 1989. Vtedy sa v Slovenskom národnom divadle konalo stretnutie umelcov, študentov, zástupcov robotníkov s predstaviteľov Verejnosti proti násiliu. Niektorí čosi pošepkali moderátorovi podujatia Milanovi Kňažkovi a on oznámil, že dostal správu, že Federálne zhromaždenie schválilo zmeny v Ústave ČSSR – zrušenie vedúcej úlohy komunistickej strany v štáte. Je priam neuveriteľné, čo všetko táto správa, najprv len pošepkaná a potom verejne oznámená, v spoločnosti spôsobila.

V skrytosti odovzdaná a potom verejne hlásaná, to je cesta aj najlepšej správy na svete – evanjelia Ježiša Krista. Správy, ktorá znie: Boží Syn Ježiš

Symbyly nad vchodom do Nového kostola, viac o nich na strane 41

nás vyslobodil z bezvýchodiskovej situácie, v ktorej sme boli pre naše hriechy. Pán Ježiš svojou smrťou na kríži vzal na seba trest určený nám a každý, kto vierou prijíma túto Pánovu obeť, má odpustené hriechy a pre Kristovo vzkriesenie nádej na večný život v nebi.

Túto dobrú správu Ježiš najprv dôverne oznámil svojim učeníkom. Až po Jeho vzkriesení mali učeníci niesť posolstvo evanjelia do celého sveta. To mienil Ježiš, keď povedal: „*Veď nieto skryté, čo by nevyšlo najavo; a nieto tajné, čo by sa nevyzvedelo. Čo vám hovorím potme, hovorte na svetle, a čo pošepky, rozhlasujte zo striech.*“

Tak sa aj stalo: evanjelium o spáse v Ježišovi Kristovi sa rozšírilo do celého sveta je ohlasované už temer dvetisíc rokov. Spôsobilo, že v priebehu dejín miliardy ľudí uverili v Ježiša ako svojho Spasiteľa a Pána, boli pokrstené a nasmerované do večnosti v nebi. Evanjelium zmenilo srdcia miliárd ľudí a cez nich vykonalo nezmerateľne mnoho dobrého. To sú účinky dobrej správy, radostnej zvesti, posolstva o víťazstve z bezvýchodiskovej situácie. Správy, že pre Ježiša sú ľudia oslobodení od moci zla, rozličných závislostí, od moci hriechu a smrti.

Aj v súčasnosti i v našom meste sa zvestuje najlepšia správa na svete – Kristovo evanjelium. A to aj v priestoroch nášho kostola, ktorý slávi svoje 90. narodeniny. Ide „iba“ o výročie budovy. Predsa, aj ona počas 90 rokov pomáha, aby bolo evanjelium zvestované, ľudia pozývaní k viere v Pána Ježiša a posilňovaní v nej.

Ježiš to naznačil, keď povedal: „Čo vám hovorím potme, hovorte na svetle, a čo pošepky, rozhlasujte zo striech.“ Bežný dom mal v časoch Ježišovho pozemského života rovnú strechu, na ktorú – ako na strešnú terasu – sa dalo vyjsť po vonkajšom schodisku. Keď chcel niekto v obci čosi verejne oznámiť, vyšiel na rovnú strechu domu a odtiaľ zavolať správu do všetkých svetových strán.

So zvukom je to podobné ako so svetlom: z vyvýšeného miesta sa šíri do ďaleka a príde k mnohým ľuďom. Keď bolo evanjelium ohlasované z rovnej strechy do okolia, budova, ktorej súčasťou oná strecha bola, napomáhala šíreniu evanjelia.

V neskorších dobách sa stavali kostoly s vysokou **vežou a zvonmi**, ktoré na mnohých miestach pozývajú ľudí z ich každodenných starostí a sklamaní na Služby Božie, kde sa zvestuje najlepšia správa na svete. Pozývajú zažiť Božiu blízkosť, povedať Bohu v modlitbe o svojich radoostiach i trápeniach, prosiť Ho i ďakovať Mu, stretnúť sa s Ním a s mocou Jeho lásky, odpustenia, útechy a posilnenia. „Poďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; ja vám dám odpochinutie!“ (Matúš 11, 28) „Kto prichádza ku mne, toho neododženiem“ – nevyhodím ho (Ján 6, 37b).

Pripomína to aj vnútorné zariadenie kostola.

Je tu **krstiteľnica**. Pri nej bolo mnohým dosvedčené: „Pozrite, akú veľkú lásku nám daroval Otec, aby sme sa nazývali Božími deťmi. A nimi sme!“ (1. Jánov 3, 1)

Ak sme aj prijali krst inde, krstiteľnica nám pripomína: Si pokrstený/á – Božia zmluva a zaslúbenie večného života z Pánovej strany platí. „Nech sa každý z vás dá pokrstiť v meno Ježiša Krista na odpustenie hriechov. ... Lebo iste vám platí to zaslúbenie, aj vašim deťom“ (Skutky 2, 38 – 39). Krst nie je magické očkovanie, ani automatická letenka do neba, ale Božie svedectvo, že nie sme to my, kto si spásu a večný život musíme zaslúžiť bezchybným životom, odpracovať si ju, „odveriť“, ale Pán Boh k nám prichádza so svo-

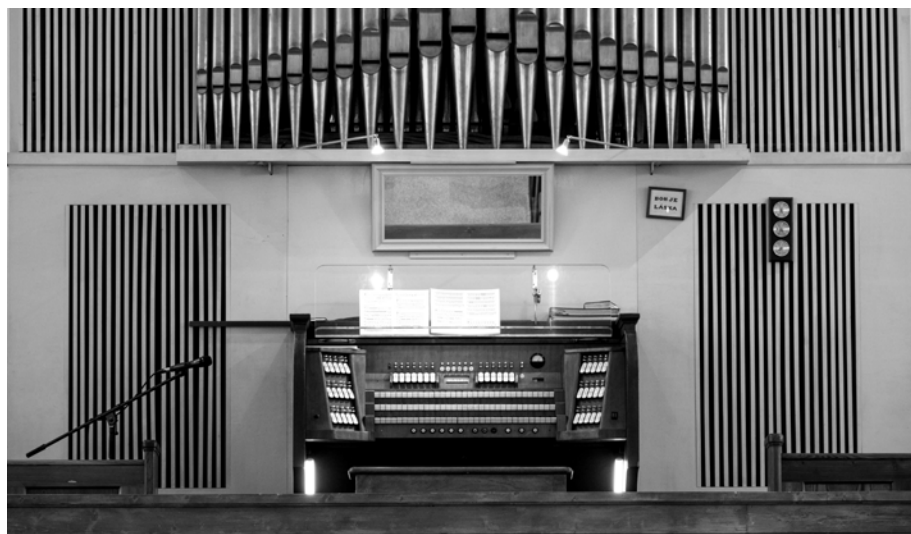

Oltár v Novom kostole

jou milosťou ako prvý. A keď sme si pre svoje chyby, poklesky, zanedbania neistí, či sa Boh aj nad nami môže zmilovať, vtedy nehľadme na seba, ale dívajme sa na Krista, slub ktorého platí: „Kto uverí a bude pokrstený, bude spasený“ (Marek 16, 16). U Pána Ježiša Krista, nie v svojich zásluhách, hľadajme istotu svojej viery.

Je tu **pult a kazateľňa**, od ktorých je čítané a zvestované Božie slovo. Slovo, ktorým nás Boh oslovuje, prihovára sa nám, ukazuje nám, čo je nesprávne a náš život orientuje k dobrému. Evanjelium nie je útechou v bežnom slova zmysle, že keď si v kostole, cítiš sa trochu lepšie, pokojnejšie. Božie slovo pôsobí oveľa viac: Ním Boh stvoril svet, Božím slovom boli mŕtvi privedení k životu. To, že môžeme prijímať Božie slovo spôsobuje, že veríme, duchovne žijeme. Viera sa rodí z počúvania, z Kristovho slova (por. Rímskym 10, 17).

Je tu **oltár**, ku ktorému smieme predstúpiť. Pán nás pozýva k svojej svätej Večeri a dáva nám seba. Sýti nás láskou, ktorá nezostala iba pri slovách, ale priniesla najvyššiu obeť. „Ak nejete telo Syna človeka a nepijete Jeho krv, nemáte života v sebe. Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život, a ja ho

Súčasný organ v Novom kostole

vzkriesim v posledný deň. Lebo moje telo je pravý pokrm a moja krv je pravý nápoj. Kto je moje telo a pije moju krv, zostáva vo mne a ja v ňom “ (J 6, 53 – 56).

Dnes sa, celkom oprávnené, zaoberáme otázkou, koľko škodlivín prijímame v strave. Pri oltári, vo Večeri Pánovej si smieme byť istí, že to nie je pokrm škodlivý, ale pokrm pôsobiaci spojenie s Kristom a večný život.

Je tu aj **organ** a ďalšie **hudobné nástroje**, ktoré nás sprevádzajú pri speve piesní. Aj nimi, ich textami a hudbou nás Boh oslovuje, aj cez ne sa nám prihovára. Aj vďaka nim môže Kristovo evanjelium prenikať do nášho srdca.

Kostol, služby Božie nie sú úkrytom pre niekoľko posledných zbožných. Chcú byť znamením – „majákom“ pre všetkých ľudí v našom meste. Svetlom onoho majáka je evanjelium o záchrane a slobode, ktorú máme v Kristovi.

Keď s vďakou myslíme na tých, ktorí náš kostol postavili, starali sa oň, opravovali a udržiavajú ho, pripomína nám to jeho zmysel: Aby najlepšia správa na svete sa i z nášho kostola a cirkevného zboru „rozhlasovala zo strieč“ – šírila sa ešte k mnohým ďalším ľuďom: im na spásu a Bohu na slávu. Amen.

Použitím myšlienok Mathiasa Kriesera:

Martin Šefranko, zborový farár

Za učiteľov besiedky a misijných pracovníkov

Ďakujem Ti, drahý Otče nebeský,
za všetkých misijných pracovníkov,
za učiteľky a učiteľov detských besiedok.
Vďaka Ti za to, že si ich povolal a dal im schopnosť
pre službu deťom a mladým ľuďom.
Kiež majú dostatok lásky, pochopenia, prijatia
pre tých, ktorých si im zveril.
Prosím Ťa o múdrosť a vedenie Duchom Svätým pri ich príprave
na stretnutia s deťmi; tiež za poslušnosť a disciplínu detí počas stretnutí.
Povzbud' učiteľov a pracovníkov, keď sa cítia vyhorení
a majú pocit, že ich práca neprináša výsledky.
Pane, pridaj ďalších ochotných ľudí a zapál' srdcia mnohých
pre túto kľúčovú službu nesenia evanjelia a vyučovania
Božích právd mladej generácii.

*Z knihy modlitieb **Keď chýbajú slová**
(vyd. Tranoscius, Liptovský Mikuláš 2009)*

Môj duchovný domov

Môj duchovný domov a teda aj „môj kostol“, bol Bardejov.

Aj keď som študovala v Košiciach, tak stále mojím domovom bola mládež, kostol, dorast, deti – všetko v Bardejove.

Avšak prišiel v mojom živote čas, keď som sa dobrovoľne presťahovala do Bratislavy. Nájst' duchovný domov na inom mieste nebolo pre mňa jednoduché. Chvíľku som samu seba presviedčala, že veď stačí mať veriaceho manžela, stačí aj malá biblická skupinka, kde si čítame a modlíme sa, stačí aj sem tam zájsť na nejakú mládež. Tak som samu seba klamala. No keď k vám Pán Boh prehovorí, tak viete, že je to od Neho. Nebolo to nijako

nadprirodzene, ale v spoločenstve a Jeho slovom. Volal ma do misie. Prvé, čo som vedela, že vlastne reálne nepatrím nikde do zboru. Kde je môj domov? A kde potom misia?

Pán Boh vie o všetkom, a vedel aj to, ako ma posunúť inam. Jedného dňa (asi po 5 rokoch v Bratislave) som jasne vnímal, že nemám duchovný domov, že nemám premýšľať nad misiou vonku, ale nad misiou v zbore, ktorý bude aj mojím domovom. A tak sme sa s manželom

Martinom a aj s naším prvým synom stali súčasťou zboru na Legionárskej.

Už to nie je pre mňa len Nový kostol. Nie je to pre mňa kostol, ktorý je „cudzí“. Je to môj duchovný domov. Miesto, kde sa nasycujem Božím slovom. Miesto, kde žijem. Miesto, kde patrí ja a aj moja rodina. Miesto, kde mám priateľov. Miesto, kde slúžim. Miesto, kde sú poprepájané generácie, ktoré si uvedomujú ako sa navzájom potrebujú. Je to dočasné miesto na zemi, ktorého som súčasťou aj ja a za to som vďačná Pánu Bohu.

Nie je to môj konečný večný dokonalý domov. To na zemi ani nie je možné. Ale Božie kráľovstvo, o ktorom nám hovorí v Biblii Pán Ježiš, môžeme zažívať už aj tu na zemi – aspoň kúsok z neho. DOMOV – to je pre mňa Nový evanjelický kostol na Legionárskej.

Ali Popiková

*členka cirkevného zboru, katechétka,
koordinátorka práce s deťmi*

Foto z archívu

Kostol je miesto, kde máme väčšiu šancu stretnúť Boha

Na Legionársku ulicu chodím prakticky od narodenia. Prvé spomienky mám na nedeľnú besiedku, kde som ako malý sedel a mama ma prišla podchvíľou skontrolovať. Neskôr som chodil na besiedku spolu s o dva roky mladšou sestrou. Pamätám si, že keď som mal dvanásť rokov, tak na jeseň v novom školskom roku som prešiel z besiedky do kostola. Sedával som s otcom na chóre a spievali sme ešte zo Zpěvníka evangelického, ktorý bol v češtine. Do kostola som neprestal chodiť ani v čase dospievania. Bolo to pravdepodobne preto, že sme celá rodina v nedeľu do kostola chodili a tiež asi preto, že som navštevoval stretnutia mládeže na Legionárskej a počas leta chodieval na rôzne kresťanské tábory, kde sa moja viera rozvíjala a stala sa súčasťou môjho pohľadu na svet. Dva roky po skončení vysokej školy som sa oženil. V tej dobe mal spoločný cirkevný zbor tri kostoly a bývalú sobášnu sieň. Zo začiatku sme nechodili do Nového kostola, ale keď prišli deti a besiedka, tak sme sa zamerali na Legionársku.

Po rokoch som si uvedomil, že náš Nový kostol na Legionárskej mám z bratislavských kostolov najradšej. Považujem tento kostol za priestor, kde sa cítim dobre, kde som prežil pekné chvíle s blízkymi ľuďmi, hudobné a iné prípravy na Služby Božie a niečo z toho vo mne zostalo. Dnes som rád, keď moja rodina ide v nedeľu do kostola so mnou, avšak nemám problém ísť aj sám. Páči sa mi, ak v nedeľu ráno slnko zasvieti do kostola. Keď sedím hore, je to pekne vidieť. Verím tomu, že kostol je miesto, kde máme väčšiu šancu stretnúť Boha. Cez Božie Slovo, cez piesne, cez priateľov a aj cez naše myšlienky, ktoré prichádzajú, sa k nám Pán Boh prihovára. Nie je to tak vždy a u každého, ale boli situácie, keď sa mi to potvrdilo.

Jano Huba

člen cirkevného zboru

Veľa

Čo pre mňa znamená Nový kostol na Legionárskej?

Ak by som chcela byť veľmi stručná, tak by som napísala iba jedno slovo: veľa.

Pokúsím sa rozobrať to na drobné.

Do Nového kostola chodievam pravidelne už 47 rokov, vlastne od môjho príchodu do Bratislavy na vysokoškolské štúdium. Chodievala som do kostola aj niekoľkokrát týždenne – hlavne ak to rozšírim nielen na kostol, ale aj na ostatné zborové priestory.

Ale ku kostolu mám predsa ešte trochu špeciálnejší vzťah. Týkalo sa to našej svadby. Tú sme plánovali na november 1983 a dokonca na dátum 19. novembra. A to bol problém. Presne v tomto termíne mal kostol 50. narodeniny. A my sme svadbu plánovali na ďalekom východe v cirkevnom zbore Sol'. To by samozrejme nemusel byť problém, ale naša komplikácia začínala tým, že na svadbu sme pozývali asi 50 ľudí zo zboru na Legionárskej a väčšinou to boli aj členovia mládežníckeho spevokolu (hoci v tom čase sa takto ani nemohol nazývať). No a to už nebolo také jednoduché, lebo

pri takom významnom jubileu kostola sa chystal slávnostný program aj s vystúpením spevokolu. A keďže my sme mládežníkov, a nielen ich, na svadbe chceli mať, tak sme nemali inú možnosť, len zmeniť termín svadby. Takže termín svadby bol 5. novembra 1983. Spevokol poslúžil nielen na našej svadbe, ale aj v cirkevnom zbore Hanušovce nad Topľou. My sme stihli ešte aj, vďaka Bohu, svadobnú cestu a na slávnosť pri 50. výročí posvätenia kostola sme už boli naspäť v Bratislave a mohli sme prispieť k slávnosti. Odvtedy si veľmi ľahko viem vypočítať, koľko rokov má náš kostol. Stačí keď si pripočít-

tam k výročiu našej svadby 50 rokov – a je to. Takže v tomto roku, ak Pán Boh dá, budeme mať 40. výročie nášho sobáša a keď k tomu pripočítam 50 rokov, tak náš kostol má už 90 rokov.

A keby som chcela písať o všetkom, čo sme tu prežili a prijali aj duchovne, tak rozsah tohto čísla by na to nestačil. Ale verím, že aj ďalší bratia a sestry sa budú mať s čím podeliť. A verím, že z Božej milosti budeme môcť na tomto mieste prijať ešte mnohé požehnanie.

Ludka Budajová

členka cirkevného zboru

Miesto, kde nás postavil Pán a kde máme slúžiť

Počas vysokoškolského štúdia som býval na neďalekom internáte Bernolák a tak som začal navštevovať Nový kostol. Chodilo tam veľmi málo mladších ľudí do 30 rokov (viackrát som ich počítal: asi 6 – 8 mladých). Začalo sa to meniť, keď vznikla Mládež na Legionárskej. Mládež bola úzko prepojená so zborom a Novým kostolom: vystúpenia v kostole, návštevy chorých,

práca s deťmi, dorastom, spevokoly... Stretnutia mládeže pred normalizáciou boli navštevované tak, že mnohí museli stáť na chodbe.

Preskočím desaťročia. S manželkou stále a s radosťou chodíme do Nového kostola. Tešíme sa z účasti každého účastníka Služieb Božích a z účasti mladej generácie na bohoslužbách – dnes by som už nezvládol počítať ľudí do 30 rokov. Vďaka za to Pánovi!

Moja mladšia sestra konštatovala: Vy chodíte stále len do jedného cirkevného zboru a kostola na Legionárskej (narážala zrejme na súčasný trend meniť zbory a hľadať si zbor, ktorý mi vyhovuje). My sme neprišli na Legionársku hľadať „dokonalý – nám vyhovujúci zbor“, ale miesto, kde nás postavil Pán a kde máme slúžiť. *„S radosťou slúžte Hospodinovi, vchádzajte pred Neho s plesaním!“* (Žalm 103, 2)

Jozef a Ľubica Kováčovi
členovia cirkevného zboru

Foto z posviacky Nového kostola (19. 11. 1933), vpravo biskup Samuel Štefan Osuský

Cirkevný zbor

„Neopúšťajte svoje zhromaždenia, ako niektorí majú vo zvyku, ale napomínajte sa, a to tým viac, čím viac vidíme, že sa približuje ten deň.“ (List Židom 10, 25)

Satan sa snaží, aby sme kritizovali vlastný cirkevný zbor. Svoje úsilie zameriava na tínedžerov z kresťanských rodín. Pokúša sa vzbudiť v nich nechúť, keď ich pozornosť upriamuje na zlyhanie starších kresťanov a na ich naliehanie dodržiavať staré tradičné zvyky a praktiky.

Je pravda, že v cirkevných zboroch skutočne nie je všetko tak, ako by malo byť. Nie je to tak ani v kresťanských domácnostiach. Napriek tomu nemáme opúšťať svoje zhromaždenia ani domovy.

Rodičia majú počúvať svoje deti a mladí nesmú diktovať. Od mladých sa môžeme veľa naučiť. Môžu nám pomôcť, aby sme nezačali stagnovať vo formách a tradíciách. Duchovný kurz a smerovanie cirkevného zboru majú určovať skúsení, zrelí kresťania, ktorým túto úlohu zveril Boh a iní kresťania.

Pre mladých ľudí môže byť ťažké podriadiť sa tomu. Myslia si, že budúcnosť patrí im. Preto niektorí sklamane rezignujú vo svojom zbore a skúšajú to inde.

Spočiatku všetko vyzerá dobre a sľubne. Ale čas prezradí nedostatky nového miesta. Vysvitne, že ani tam nie je všetko lepšie. Preto sa necítia ako doma ani v novom zbore. Často neprichádzajú do zhromaždenia. Možno vyskúšajú aj tretie miesto, ale výsledok je rovnaký. Potom postupne opúšťajú akýkoľvek cirkevný zbor.

Toto je vážny dôvod, aby si bol ostražitý. Existuje mnoho príkladov, ako sa život uberať nešťastným smerom, keď nepočúvame Božie slovo. Keď Pán hovorí, že nemáme opúšťať spoločné zhromaždenia, nie je to len názor, ktorý máme vziať do úvahy. Sú to slová s Božou autoritou a človek ich nemôže ignorovať bez toho, aby nehrešil proti Bohu.

Ak Božie slovo znie v tvojom zbore pravdivo a správne, potom je tam tvoje miesto, aj keď je toho veľa, čo by si chcel inak, Pán ťa chce používať tam, kde ťa postavil. Vyzýva ťa, aby si miloval a slúžil ako člen zboru. Buď preto verný svojmu vlastnému cirkevnému zboru.

Hans Erik Nissen

(*1938 – †2016, dánsky ev. duchovný a riaditeľ Biblickej školy)

Zdroj: <https://evs.sk/ranne-zamyslenia/cirkevny-zbor-12-oktober/>

Na www.evs.sk v sekcii Zamyslenia nájdete impulz z Božieho slova na každý deň.

Chodievať či nechodievať do kostola?

Istý človek mienil, že vraj je nezmysel, aby človek chodil do kostola každú nedeľu. Uviedol: „Do kostola som chodil viac ako 30 rokov, počas tej doby počul asi 2000 kázni, no neviem si spomenúť ani na jedinú z nich – o čom bola. Som presvedčený, že chodiť do kostola je strata času.” Tento svoj názor uverejnil v diskusii na sociálnej sieti. Dostal naň rôzne reakcie, aj nasledovný komentár: „Viac ako 30 rokov som ženatý. Moja manželka mi za ten čas uvarila približne 10 000 jedál. Hoci je to veľa, neviem si spomenúť, aké jedlo som mal pred týždňom či dvomi. No jedno viem s istotou: všetky mi dodávali potrebnú energiu, aby som mohol pracovať. Keby mi moja manželka zdravo nevarila – bol by som dnes chorý a možno aj telesne mŕtvy. Keby som nechodil do kostola načerpať zdravie a silu pre ducha; bol by som dnes už duchovne mŕtvy!”

Zrejme ani my si nepamätáme, čo sme jedli pred týždňom či dvomi. Podstatné je, že jedávame zdravé potraviny, aby sme mali silu a boli zdraví.

Dôležitejšie ako všetko si z kázne zapamätať je, aby Božie slovo pravidelne sýtilo nášho ducha – ako jedlo sýti naše telo. Hoci niečo si zapamätať sa snažme. Inak by sme len sotva vedeli aj konať podľa Božieho slova. Biblia blahoslavia – považuje za toho, kto je na tom dobre pred Bohom – nie zábudlivého poslucháča Božieho slova, ale toho, kto podľa počutého slova koná – je jeho činiteľom (por. Jakub 1, 22 – 25; Lukáš 11, 28).

Niektorí ľudia nosia náramok s anglickou skratkou WWJD, teda: **Čo by robil Ježiš** na mojom mieste (v danej situácii)? **Pán Ježiš pravidelne chodieval na bohoslužby. Byť kresťanom značí nasledovať to, čo robil Ježiš.** „Tak prišiel aj do Nazareta, kde bol vychovaný, a podľa svojho zvyku vošiel v deň sobotný do synagógy a vstal, aby čítal.“ (Lukáš 4, 16) Pre Ježiša bola sobotná návšteva synagógy (v dnešnej reči: účasť na nedeľných, či sviatočných Službách Božích) takou samozrejmosťou, že v Biblii čítame dokonca o zvyku. Slovo „zvyk“ zaváňa negatívne – povrchným formalizmom. Z hriešnej povrchnosti a formalizmu by sme Pána Ježiša upodozrievali zbytočne. Veď „On nikdy hriechu neučil“ (1. Petra 2, 22; 2. Korintským 5, 21; Židom 4, 15). Sú však aj dobré zvyky. Napr., kto sa denne umýva, má vyššiu šancu oženiť sa. ☺

Foto z posviacky Nového kostola (19. 11. 1933)

Podľa Ježišovo počínania k dobrým zvykom patrí i pravidelná účasť na Službách Božích. Keď si tento dobrý zvyk osvojíme, správame sa, v tomto ohľade, ako Ježiš.

Keď kresťanstvo znamená nasledovať Krista, Ježišova odpoveď na otázku: **Chodievať alebo nechodievať do kostola (na Služby Božie)?** jednoznačne znie: **Chodievať**, lebo keby sme tak nekonali, trpeli by sme duchovnou podvýživou.

Theodore Roosevelt (v r. 1901 – 1909 americký prezident) zostavil zoznam dôvodov, prečo by človek mal chodiť do kostola. Spomína v nich okrem iného: súdržnosť komunity, pestovanie zodpovednosti za druhých, svätenie nedele (Pánovho dňa), inšpirujúce kázne, spievanie, či stretávanie sa s fajn ľuďmi. – To všetko je pravda, no neuviedol to najdôležitejšie: – Toho, kvôli komu sa na Službách Božích schádzame. Je ním Ježiš Kristus. On nám kázal opakovanie si pripomínať obeť Jeho lásky (Večeru Pánovu). „*Pán Ježiš v tú noc, keď bol zradený, vzal chlieb, a keď dobrorečil, lámal a riekol: Vezmite, jedzte, toto je moje telo, ktoré sa za vás vydáva; to číňte na moju pamiatku! Podobne po večeri (vzal) aj kalich a riekol: Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi: to číňte, kedykoľvek budete piť, na moju pamiatku!*“ (1. Korintským 11, 23 – 25): Kvôli Ježišovi samému – to je najdôležitejší dôvod, prečo sa zúčastňovať Služieb Božích. Na nich nám náš Pán Ježiš slúži. Dáva nám vo Večeri Pánovej samého seba.

V období reformácie sa Večera Pánova (VP) prisluhovala každú nedeľu. V časoch protireformácie len párkrát do roka. Tak sa nám, evanjelikom, z VP stal namiesto chleba na cestu nového týždňa, len akýsi „sviatočný zákusok“. Vytratilo sa nám povedomie, že ak vo Večeri Pánovej dostávame dar Kristovho tela a krvi, treba, aby sme boli telesne prítomní.

Za možnosť, že smieme byť novým stvorením, platil Pán Ježiš svojou obeťou. Zvesť o nej nám prináša cirkev. Človek neuverí sám. Viera nie je iba subjektívna vec. Jej predpokladom je spoločenstvo veriacich, zhromaždené okolo Pána Ježiša Krista – kázania Jeho slova a prisluhovania sviatostí.

Kto mieni: „Viera v Boha áno, ale cirkev (Služby Božie) nie,“ tomu je potrebné s láskou vysvetlovať, že ide o falošný názor, ktorý nemá biblickú oporu; ide o pestovanie vlastného, nepravdivého náboženstva.

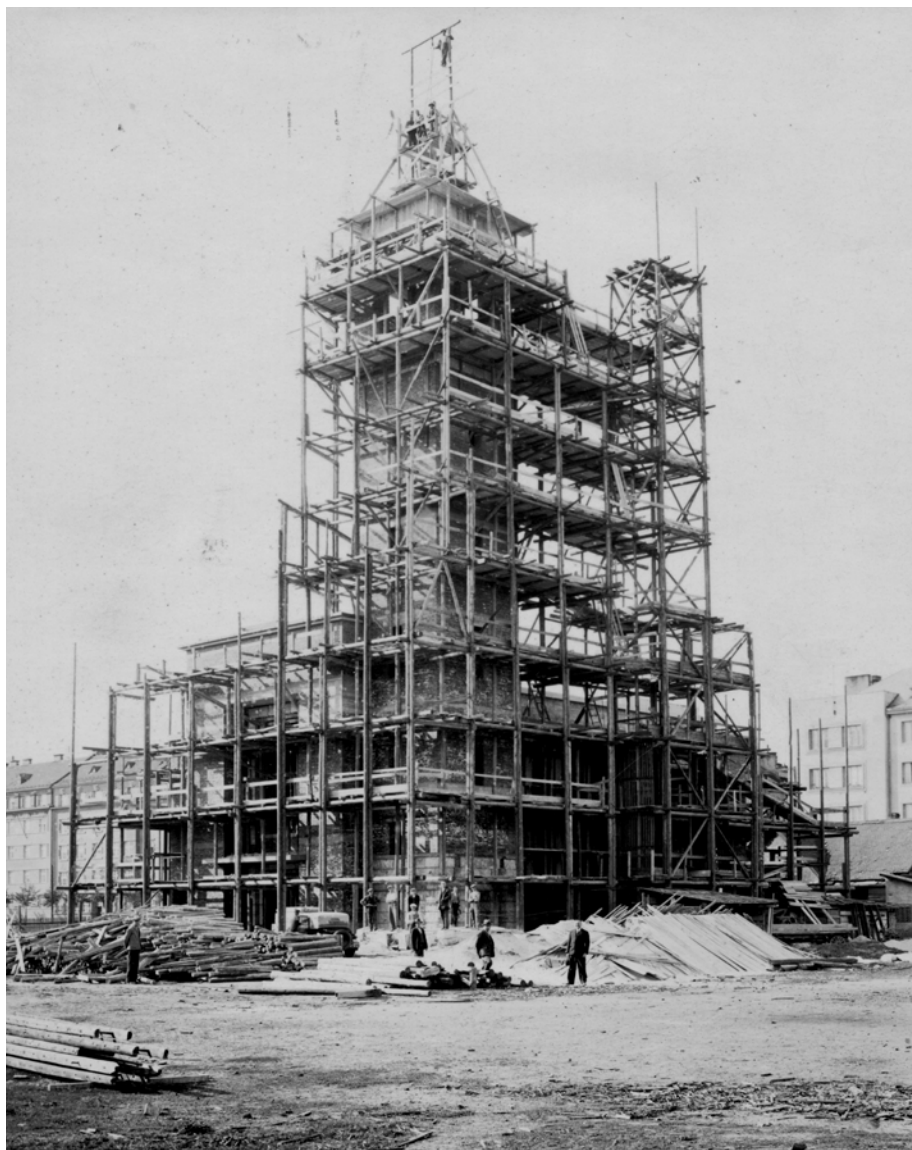

Foto z výstavby Nového kostola v r. 1932 – 1933

Raní kresťania svätili nedeľu ako Deň Pánov účasťou na Službách Božích. Zotrvávali v spoločensťve, spolu počúvali Božie slovo (apoštolské učenie), modlili sa a prijímali Večeru Pánovu (lámali chlieb – Skutky 2, 42). Práve sviatosti – krst a Večera Pánova vylučujú necirkevné kresťanstvo. Pán Boh

Instalácia Zborového presbyterstva 1924

Horný rad stojaci: Holíč, Boháč, Havíř, Masár, Spevák, Kopčák, Pálemík, kurátor Kubovčák

Stredný rad stojaci: Míchna, Bučeneč, Synak, Pavlovič, Dr. Trštin, Žuffa

Spodný rad, stojaci: Hovoríka, Dr. Gašperík, Dr. Jammický, Kadlečík, Macháč, Valachovič, prof. Ruppeldt, Dr. Ružička, Ruml, Medved, Turcár, Ballo, Ing. Ruppeldt,

Ing. Vřesť, Hájek, Cablk, kurátor Kadlečík, Držka, Kavický

sediaci: Dr. Bodický, Okály, Dohnány, Dr. Kállay, Adamiš, Jurkovič, Dr. Zoch, Drobný, Dr. Ivánka, Dr. Jammický, Zlatohlávek

Konfirmácia v Bratislave v roku 1957. Konfirmoval Ondrej Bartko. Konfirmovaných bolo 122 detí. Bola to jedna z najväčších konfirmácií v Bratislave vôbec. Slávnosť sa konala v novom ev. chráme.

nám dal sviatosti ako viditeľné slovo, ktorým nás chráni voči dnes módnemu, no ničivému individualizmu, tvrdiacemu: Veriť, modliť sa môžem aj bez cirkvi, bez Služieb Božích, bez sviatostí... – Naozaj? Zaiste, sú neštandardné situácie, keď to tak je. Napr. jeden z mužov, ktorých ukrižovali s Ježišom nebol ani pokrstený a šiel do raja (Lukáš 23, 39 – 43). Neprehliadnime, že Ježišove slová: „Dnes budeš som mnou v raji!“ boli prísľubom milosti pre lotra, ktorý v posledných momentoch svojho života prosil Pána o milosť; neboli návodom veriacim, aby pohrdali krstom, cirkvou...

Vraj keď pri poruche lietadlo padá, čím je nižšie, tým viacej ľudí v ňom sa modlí (prejavujú vieru individuálne). Mať účasť na sviatostiach však môžeme iba spolu – v cirkvi, v spoločnosti veriacich. Obrazne povedané, vo sviatostiach nás svojou láskou objíma Boh. No skús objat či pobožkať sám seba...

Prisluhovaním Večere Pánovej nám cirkev pomáha nestratiť zo zreteľa, že nie pomsta, ale vyznanie viny a odpustenie, sú základom kultúry, ku ktorej patríme.

Je nepredstaviteľné, aby sme sa nezúčastnili rodinných osláv – napr. narodenín mamy. Zúčastňovať sa ich patrí k rodinnej identite; na oslavu Ježišovho vzkriesenia (sú ňou nedelňé Služby Božie), si mnoho „veriacich“ ani nespomenie...

Pán Ježiš hovorí: „*Lebo kde sa dvaja alebo traja zhromaždili v mojom mene, tam som medzi nimi.*“ (Matúš 18, 20) Ježiš Kristus sľubuje požehnanie tým, ktorí sa stretávajú v Jeho mene.

Boh nás chce nie ochudobniť, ale obohatiť (počujeme to už v slove Boh). My sme duchovne zbohatli Ježišovou chudobou, Jeho ponížením a obeťou lásky pre nás. (2. Korintským 8, 9)

Zhrnutie: Chodievať či nechodievať do kostola (na Služby Božie)? –

Chodievať, lebo:

- Sám Pán Ježiš pravidelne chodil na bohoslužby. (Lukáš 4, 16)
- Ježiš nám kázal opakovanie si pripomínať obeť Jeho lásky – (fyzicky) prijímať Večeru Pánovu. (1. Korintským 11, 23 – 25)
- Ježiš sľubuje požehnanie tým, ktorí sa stretávajú v Jeho mene. (Matúš 18, 20)

Prečítajte si, aké dôvody uvádza Stará zmluva pre svätenie sviatočného dňa?

1. Mojžišova 1, 31 – 2, 1–3;
2. Mojžišova 20, 11;
5. Mojžišova 5, 15

Čo zásadné sa dočítame o nedeli a zhromaždeniach kresťanov (Službách Božích) v Novej zmluve?

Matúš 28, 1 – 7;	Zjavenie Jána 1, 10
1. Korintským 16, 1 – 3;	Skutky 20, 7
Židom 10, 24 – 27;	Ján 20, 19

Čo hovoria na mienku: „Nie je potrebné chodiť kostola, hlavné je pomáhať ľuďom,“ **texty?**

Lukáš 10, 25 – 37 (Milosrdný Samaritán) a **Lukáš 10, 38 – 42** (Mária a Marta)
Nakláňajú „misku váh“:

- A) V prospech počúvania Božieho slova?
- B) V prospech jeho uskutočňovania?
- C) Podčiarkujú, že oboje má byť má byť v rovnováhe?

C) je správna odpoveď.

Nie je totiž náhodou, ale zámerom, že tieto texty v Biblii nasledujú bezprostredne za sebou.

Použitím viacerých prameňov:

Martin Šefranko

Bez nedele chudobnejší

Pane, akí chudobní sú všetci,
ktorí nijakú nedeľu nemajú,
a tí, ktorí nedeľu „svätia“ bez Teba.
Pomôž im predsa.
Daj, nech sa Božie domy vždy viac
stávajú centrami pre všetkých,
ktorí Ťa hľadajú,
ktorí Ťa milujú.
Odpusť nám, že sme počúvanie
Tvojho slova tak často brali
na ľahkú váhu
a že sme sa tak málo k Tebe priznávali.
Nepestovali sme dosť verne
spoločenstvo s tými, ktorí Ťa milujú.
Uspôsob nás, aby sme knihu kníh Bibliu
verne milovali.
Ďakujeme Ti,

Nový kostol, foto z jeho počiatkových rokov

že stopy Tvojej všemohúcnosti a nádhery
môžeme pozorovať na poli a v lese,
na kvetoch a zvieratách.

Ďakujeme Ti,
že Ťa ešte dôkladnejšie poznávame,
áno, do srdca Ti smieme nazrieť,
keď počúvame Tvoje slovo.

Kto počúva Ježiša, počuje hovoriť Teba.

Kto vidí Ježiša, vidí Teba.

Daj, aby Tvoji verní našli u Teba odpustenie,
život a spásu.

Nauč nás, aby sme správne svätili nedeľu. Amen.

Michal Milan Harminc,
architekt Nového kostola

Johannes Dienemann

*(Modlitba je prevzatá z knihy: Modlitby pre život,
vyd. Transcius, Liptovský Mikuláš 2000, zostavil Helmut Ludwig.)*

Modlím sa, aby to v tomto kostole žilo

Nový ev. kostol na Legionárskej pre mňa znamená veľa. Predovšetkým moje rozhodnutie, že Pán Ježiš Kristus sa stal mojím osobným Spasiteľom.

V Novom kostole som bol sobášeny so svojou manželkou, boli nám darované dve dcéry, ktoré tu boli aj pokrstené a naše manželstvo vydržalo vďaka Bohu všetky krízy, nezdary, ale tiež radosti a trvá už 46 rokov.

Využíval som svoj hlas v spevokole, kým to išlo.

Duchovne som rástol tiež na biblických hodinách. V súčasnosti sa zúčastňujem ranných modlitieb v týždni, a pomáham zabezpečovať modlitby neordinovaných na Službách Božích.

Teším sa z toho, že je tu rozvinutá práca s deťmi, dorastom aj mládežou.

Modlím sa, aby to v tomto kostole žilo aj naďalej a aby sa priestory kostola naplňali ľuďmi, ktorí budú privádzaní k rozhodnutiu nasledovať Pána Ježiša Krista.

Samuel Schvarc

člen cirkevného zboru

Samuel Schvarc (v zadnom rade pod krížom) v období, keď spieval v spevokole.

Sme radi, že sme tu a že sme tu s vami

Do kostola na Legionárskej som prvýkrát zavítal niekedy počas môjho štúdia na vysokej škole. Vtedy bol pre mňa neznámy a nikoho som tu nepoznal, čo malo aj svoje nesporné výhody – bez rozptyľovania som sa mohol sústrediť na kázeň a zahľbiť sa do piesní. Mojm domovským cirkevným zborom bola vtedy Rača, a tak som prichádzal na Legionársku len občas, na večerné Služby Božie.

V októbri 2002 ma v zborovej sieni na Legionárskej poverili za koordinátora pre prácu s mládežou Bratislavského seniorátu za neordinovaných, krátko na to ma Janko Hevera pozval na stretnutie mládeže, ktorú som od toho času začal pravidelne navštevovať, v roku 2003 som začal spolupracovať s Detskou misiou. V tomto období som nielen prijal veľké úlohy a veľké požehnanie od Pána Boha, ale aj Legionárska, jej kostol a zborové priestory sa stávali pre mňa osobnejšími.

Ešte viac pre mňa kostol na Legionárskej začal znamenať, keď som v roku 2007 nastúpil do cirkevného zboru ako katechéta a pracovník s mládežou. Úzka spolupráca s bratmi farármi, Petrom Synakom, Lenkou Izákovou, Ali Popi-

kovou postupne spôsobila, že sa kostol na Legionárskej, ale i cirkevný zbor stali popri Rači pre mňa druhým domovom. V roku 2018 sme sa aj s manželkou rozhodli odísť z Rače a stali sme sa členmi cirkevného zboru na Legionárskej a tento zbor sa stal pre nás naším regulárnym duchovným domovom. Neľutujeme. Máme tu dobré vzťahy s ostatnými bratmi a sestrami, naša Jazmínka môže rásť v poznaní Pána Ježiša s ostatnými deťmi na besiedkach od výmyslu sveta a nie je tu núdza ani o životné výzvy v našom duchovnom raste a službe. Sme radi, že sme tu a že sme tu s vami.

Martin Miti Kováč

člen cirkevného zboru, katechéta

V evanjelickom chráme

„¹ Potom vošiel do Jericha a prechádzal cezeň. ² A hľa, muž menom Zacheus, ktorý bol nad colníkmi a bol bohatý, ³ žiadal si vidieť Ježiša, ktorý to je. Ale nemohol pre zástup, lebo bol malej postavy. ⁴ Pobehol teda vopred a vyliezol na divý figovník, aby Ho videl, lebo mal ísť tadiaľ. ⁵ Keď Ježiš prišiel na to miesto, pozrel hore na neho a povedal mu: Zacheus, zostúp rýchlo, lebo v tvojom dome musím dnes zostať. ⁶ A zostúpil rýchlo a prijal Ho s radosťou. ⁷ Všetci, ktorí to videli, reptali a hovorili: K hriešnemu človeku vošiel si odpočinúť! ⁸ Ale Zacheus vstal a povedal Pánovi: Ajhľa, Pane, polovicu majetku dávam chudobným, a ak som niekoho oklamal v niečom, vraciam to štvornásobne. ⁹ I riekol mu Ježiš: Dnes sa

Nový kostol, archívne foto z jeho počiatočných rokov

stalo spasenie tomuto domu, pretože aj on je synom Abrahámovým. ¹⁰ Lebo Syn človeka prišiel hľadať a spasiť, čo bolo zahynulo.“ (Lukáš 19, 1 – 10)

Všade po našich cirkevných zboroch, kde máme chrámy Božie, svätieva sa aj pamiatka posvätenia týchto. Sama posviacka chrámu, ktorá býva vyhradená biskupovi, je veľkou a významnou udalosťou nielen pre patričný cirkevný zbor, ale aj pre celú cirkev a vie zhromaždiť veľké húfy veriacich. Pamiatka posvätenia chrámu však už sa temer ani nelíši od obyčajných nediel a keď aj v túto nedeľu prídu hostia do cirkevného zboru, sú to zväčša príslušníci rodín, odťahovaní na iné miesta a vracajú sa len preto, aby sa zúčastnili hodov, hostín, aké bývajú s pamiatkou posvätenia chrámu spojené. Na hody duchovné sa temer zabúda a hoduje sa výlučne telesne, čím sa vyprázdňuje pravý obsah a význam pamiatky posvätenia chrámu. V pamiatke posvätenia chrámu Božieho si máme uvedomiť, na čo bol chrám vystavaný a aký má aj dnes účel.

V evanjelickom chráme

1. s Ježišom Kristom sa stretávame,

2. hriechy svoje vyznávame,

3. na ceste spásy kráčame.

1. Ústrednou postavou nášho náboženstva a našej viery je Ježiš Kristus, Ten, ktorého proroci nespočetne mnohokrát predpovedali a zaslubovali sám Hospodin. On je alfou i omegou nášho myslenia, našej viery, lásky i nádeje. Včera, dnes a ten istý naveky. Kristocentrický musí byť a zostať náš život. Neboli by sme kresťanmi, keby sme neboli Kristovi. „Cokoliv chci a činím, vždy o Nĕm jest mé myšlení“ (Zp. 297, 2). K tomuto nás vedie celé Písmo sväté, ktoré sa ale najlepšie vysvetľuje na Službách Božích v našich chrámoch. Každá kázeň slova Božieho, evanjelia, musí svedčiť o Kristu. Poslucháč, ktorý je v chráme, musí cítiť a prežívať, že je tu On, Pán, že prechádza chrámom, ako vtedy, keď vošiel do Jericha. Kto sa započúva do evanjelia, nemôže zostať nedotknutý. Z evanjelia hovorí Kristus a oslovuje každého osobne, i keď sme v zástupe hoc tom najväčšom, hovorí ku každému osobitne. Kto sa započúva do Jeho slov, vyzná s apoštolom: „Majstre, Ty si Syn Boží!“ (J 1, 49), „Pane ku komu pôjdeme? Slová večného života máš!“ (J 6, 68).

2. Každé Služby Božie v našich chrámoch začínajú sa piesňou Kyrie – Hospodine, (zvláštnosťou, s akou sa v inej evanjelickej cirkvi nestretávame, je to, že každé obdobie cirkevného roku má svoje zvláštne Kyrie ba aj dve – takisto aj vyznanie viery nemáme stereotypné, ale pre každé obdobie cirkevného roku zvláštne), ktorá sa končí prosbou o zmilovanie. Je to celkom v duchu Písma: pred Boha predstupujeme ako hriešni ľudia, ktorí potrebujú zmilovania, odpustenia hriechov. Kto neprichádza na Služby Božie ako samospravodlivý farizej, ale tak ako kajúci publikán, ten si odnesie každý raz z chrámu upokojenie duše, nájde pred Bohom milosť, ospravedlnenie. Kto nechá evanjelium nepredpóate pôsobiť a účinkovať na seba a nezatvrdí sa, tam sa začína odbúravať všetko zlo, nešlachetnosť, pomýlenia, jedným slovom začína si uvedomovať, že dosiaľ to v jeho živote nebolo všetko

v takom poriadku, v akom to malo byť, že je hriešnikom, a ako taký nemôže obstáť ani pred ľuďmi, tým menej pred Bohom. A kto si toto uvedomí, pohne sa s pomocou Božou k náprave života: vracia všetko, čo si neprávom prisvojil, a nad to, z vďaky, rozdá z toho čo mu Boh požehnal medzi tých, čo toho potrebujú vo svojej biede.

3. Snahou človeka je dospieť čím vyššie, k dokonalosti, podľa Písma až k svätosti (3M 19, 2 atď.). Nová zmluva tento stav nazýva spásou, oslobodením od všetkého, čo gniavi, viaže a zotročuje. Tento stav sa usiloval človek dosiahnuť na najrozličnejší spôsob a všelijakými cestami od najstarších čias po dnešok. Ale čím viac sa namáhal z vlastných síl a vlastnými zásluhami to dosiahnuť, tým viac zistil, že je ďaleko od cieľa. Konečný cieľ, vyslobodenie a záchrana, docieľuje sa z milosti. Je to dar Boží (Ef 2, 5). Ale už tu môžeme zakúsiť sladkosť tohto, keď vierou sa chopíme všetkého, čo nám Boh ponúka a dáva vo svojom Synovi, našom Spasiteľovi. V Jeho blízkosti, v Jeho osobe môžeme už tu kráčať ako spasení ľudia, na ktorých sa už nemôže nalepiť nič z toho, čo ponizuje ľudskú dôstojnosť a potupuje naše povolanie. Slovo Zacheovi povedané môže i nám zaznieť: „Dnes sa stalo spasenie tomuto domu“, ale podmienka je, aby sme s Kristom kráčali, hriechy svoje vyznávali a na ceste spásy kráčali!

Juraj Holčík, kázeň na Pamiatku posvätenia chrámu publikovaná v Službe Slova 1967

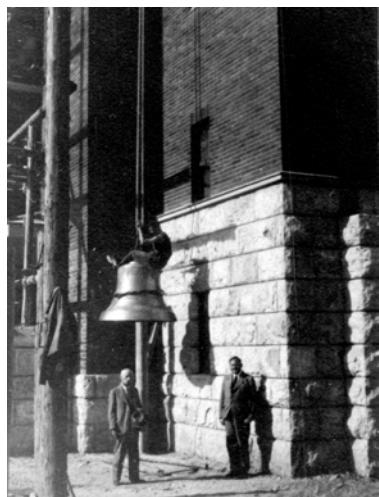
Juraj Holčík sa narodil 14. decembra 1903 v Bratislave. Študoval v Bratislave na evanjelickej ľudovej škole, potom na evanjelickom lýceu a štátnom reálnom gymnáziu. Vysokoškolské štúdium ukončil v roku 1926 na Evanjelickej a. v. teologickej vysokej škole. Ordinovaný za evanjelického duchovného bol v Bratislave 27. júna 1926 biskupom Samuelom Zochom za asistencie farárov Jána Drobného a Júliusa Adamiša. Následne pôsobil ako kaplán vo Zvolene, farár v Nových Zámkoch, Trnave, Banskej Bystrici a od roku 1947 do odchodu do dôchodku v roku 1976 v Bratislave. Do večnosti odišiel 24. novembra 1984 vo veku 80 rokov.

Duchovný dom, stavaný na Skale

„I sami sa jako živé kamene buduj(e)te, duchovný dom, sväté kňazstvo, obetovať duchovné obeti, príjemné Bohu skrze Ježiša Krista.“ (1. Petra 2, 5 – Roháčkov preklad)

Spoločenstvo bratov a sestier v našom cirkevnom zbore, v Novom kostole na Legionárskej ul. v Bratislave sa vyznačovalo milou jednotou mladých a starých. Roky komunistického režimu to len posilňovali – nevzdať sa. Jednu nedeľu v mesiaci sme mali vyhradenú na návštevy mladých ľudí do rodín za starými bratmi, sestrami. Po modlitebnej príprave v zborovej sieni sme šli na konkrétne adresy – potešiť starších Slovom Božím, piesňou. Pri jednej takej návšteve si nás starý brat rád vypočul, potom nám povedal: „To spievanie – to by ste ešte nemohli takto spievať v spevokole...“

Inokedy to bol príkaz od brata farára. Potrebovali sme miestnosť farskej kancelárie na stretnutie dorastu dopoludnia v nedeľu. Brat farár súhlasil, s tým, že musíme prísť najprv na ranné Služby Božie. Za tým bolo

mocné svedectvo: rada si spomínam, ako v druhej lavici (na chóre pred organom) sedel vtedy už vekom starý brat generálny biskup Pavel Uhorskai, – do prvej lavice prichádzali dorastenci – lavica bola rýchlo plná – samí chlapci, na inom mieste dievčatá! Brat biskup mal ohromnú radosť – taký duchovný dom, stavaný na Skale, chlapci i brat biskup odovzdaní srdcom Pánovi Ježišovi!

Viola Fronková

Foto z archívu

členka cirkevného zboru

Orientačný bod

Keď som 15. septembra 1997 prišiel ako prvák na Evanjelickú bohoslovec-kú fakultu UK do Bratislavy, mal som byť ubytovaný práve tu – na internáte na Legionárskej. Keď som vystupoval z vlaku, vedel som iba to, že sa nachádza hneď vedľa Nového kostola, ktorý som dovtedy poznal iba z fotografií. Veža kostola bola pre mňa orientačným bodom, ako sa dostať k ubytovaniu. Naivne som si však myslel, že ma tu bude čakať veľký nápis „Teologický domov“. Nič také som však na budove pri kostole nenašiel. Niekoľkokrát som okolo nej prešiel zo všetkých

strán, ale moje hľadanie ubytovania bolo bezvýsledné. Nikde nebol žiaden nápis a ani tabuľka. „Kam teda mám ísť? Kde budem teraz spať? Zostanem na ulici? Čo so mnou bude?“ Neviem, ako som sa dostal do Medickej záhrady, sadol si na prvú lavičku a vytiahol rezne, ktoré mi nabalila mama. Bol som zúfalý a pomaly som sa zmieril s tým, že prenocujem na lavičke.

Našťastie som to skúsil ešte raz. Znova som hľadal vežu kostola. Znova prešiel všetko dookola, až som pri jednom vchode našiel zvonček s menom: Grešo (vtedy som ani netušil, že v tom istom vchode budem raz bývať). Pamätal som si to meno z prijímacích pohovorov a zo zúfalstva som sa rozhodol zazvoniť. Brat farár má láskavo prijal. Vysvetlil som mu, čo hľadám. Tuším ma ponúkol aj niečím na pitie a doviedol ma na internát. Aj vďaka nemu som nestrávil noc na lavičke v Medickej záhrade.

Aj potom bola veža kostola pre mňa vždy orientačným bodom. Keď som neskôr mnohokrát vlakom prichádzal z domu do Bratislavy, Nový kostol bol pre mňa znamením, že sa už mám pomaly začať obliekať a pripraviť sa na výstup. Zo začiatku, kým sme ešte tak dobre nepoznali Bratislavu, bola nielen zelená kupola pivovaru, ale aj zelená strecha veže kostola, pre nás znamením, že sa už blížime k internátu. Sme blízko nášho študentského domova.

Niečo podobné znamená Nový kostol pre mňa doteraz. Doslova je pre mňa znamením nielen môjho pozemského domova, ktorý som našiel v našom cirkevnom zbore, ale upozorňuje ma aj na ten druhý – večný domov, ktorý nám chystá náš Pán.

Ondrej Majling

predsedajúci zborový farár

Som rád, že náš kostol stále zostáva novým

Snažím sa už pár dní spomenúť si, kedy som bol v Novom kostole prvý raz, ale vždy skončím pri tom, že to bolo dávno. Veľmi dávno. Kostol mal vtedy menej ako polovicu rokov oproti dnešku. Krstili ma v ňom (teda aspoň tak mi povedali), bol som tam konfirmovaný, krstili sme tam deti i vnukov. Nechcem ale pôsobiť ako nádejný inventár a trápiť vás len spomienkami, radšej zopár myšlienok, ktoré mi prichádzajú na um.

Moji starší bratia v ich teenagerskom období radi chodili do „veže“ a keď uznali, že som bol dobrý, vzali ako privesok aj mňa. Úvodzovky pri slove veža nie sú omyl. Veža totiž neoznačovala len miesto, bol to jednoducho pojem, akýsi terminus technicus. Tam, vo „veži“ sa stretávali na doraste, ale prichádzali tam v podstate hádam každý deň – porozprávať sa, zaspie-

« Malý kríž znázorňuje Ježišovo ukrižovanie, veľký prázdny kríž je svedectvom, že Kristus žije.

vať si, modliť sa. Vždy sa našla nejaká zámienka, prečo sa stretnúť. A práve v tomto priestore nad kostolom, ktorý z rôznych príčin nemohol byť neskôr využívaný (dnes je tam archív), sa formovala generácia, ktorá neskôr na dlhé desaťročia viedla prácu v zbere.

Som rád, že náš kostol stále zostáva nový a myslím, že tomu pomohla aj nedávna rekonštrukcia. Viem, že na zmeny je potrebné si zvyknúť, ale všimnime si, že vstupujeme do čistého priestoru bez rušivých prvkov. Na bielo vymalované steny a strop, nenápadné ale výkonné osvetlenie a ozvučenie dávajú plné právo kostolu nazývať sa stále nový.

Čo ma v kostole oslovovalo a stále oslovuje – v strede nad oltárom je malý kríž s ukrižovaným Kristom a na prednej stene kostola dominuje veľký prázdny kríž. Sú to dva symboly toho, čo má byť v kostole zvestované ako najdôležitejšie. Veríme, že Pán Ježiš Kristus na kríži zomrel za naše hriechy, obetoval sa za nás a touto obeťou nás zmieril s nebeským Otcem. Zároveň veríme, že Jeho misia sa ukrižovaním neskončila, kríž je prázdny rovnako ako hrob, do ktorého Ho uložili, pretože On vstal z mŕtvych a žije a ponúka nám večný život.

Nový kostol, foto z jeho počiatočných rokov

A to je na našom kostole najkrajšie. Môže byť akokoľvek nový, pekný, upravený, ale stále je to len budova. To, čo mu dáva život a význam, sú ľudia, ktorí tam chodia. Som vďačný za farárov a farárky nášho zboru – minulých i súčasných. Ďakujem, že nám zvestujú Božie Slovo, že kážu o ukrižovanom a zmŕtvychvstalom Kristovi. Ďakujem všetkým v cirkevnom zbore, ktorí do kostola chodia a slúžia akýmkoľvek spôsobom. Bez ohľadu na to, ako budú kostolu roky pribúdať, stále bude nový, pretože v ňom budú ľudia počúvať o novom živote, ktorý všetkým Pán Boh dáva.

Peter Synak
zborový dozorca

Význam nedele

Nedeľa je najstarším kresťanským sviatkom. Starším ako Veľká noc, ktorá je najstarším z veľkých sviatkov kresťanstva. Pôvodne mala iný názov – kresťania nedeľu volali Deň Pánov (Zjavenie 1, 10), lebo Pán Ježiš bol vzkriesený v nedeľu – v prvý deň po sobote (Matúš 28, 1 – 7).

Deň Pánov a dnešná nedeľa

Nedeľu necharakterizovalo, že sa „nedelá“ – nebola vždy dňom pracovného pokoja. V židovskom kalendári bola obyčajným, pracovným dňom. Rimania ju zasvätili bohovi Slnka, kresťania Ježišovi Kristovi. Pre kresťanov bola nedeľa Dňom Pánovým. Na Službách Božích sa stretávali skoro ráno pred odchodom do práce, alebo večer – po skončení práce. Až r. 321 cisár Konštantín vydal zákon, ktorý určil nedeľu za deň pracovného pokoja.

Na rozdiel od veriacich v prvotnej cirkvi, máme kostoly, máme deň pracovného pokoja, máme aj náboženskú slobodu. Raní kresťania dlho nič z toho nemali. Napriek tomu nedeľu verne svätili ako Deň Pánov. To, že Spasiteľ Pán Ježiš Kristus vstal z mŕtvych v nedeľu, kresťania prijali ako najzásadnejšiu udalosť dejín sveta. Pre veriacich v Krista sa svet od tejto nedele stal iným svetom.

Aj zoslanie Ducha Svätého sa udialo v nedeľu. Nedeľa – deň Pánovho vzkriesenia (po rusky: *воскресенье* – vzkriesenie) i deň zoslania Ducha Svätého – chce byť aj pre nás Deň Pánov.

Čas vnútornej očisty

Nedeľa nie je to isté, čo v Starej zmluve sobota (šabbat). Židovská sobota predstavovala v sedemdnovom týždni jeden deň oddychu, ktorý veriacim poskytoval možnosť venovať sa duchovným veciam. Sobotu Židia vnímali ako veľký Boží dar ľudstvu. Celá biblická správa o stvorení (1. Mojžišova 1. kap.) je koncipovaná na modeli 7 dní týždňa – práve kvôli jeho poslednému dňu, sobote. Vtedy má stvorenstvo oddychovať od svojej práce a posväcovať sa – vnútorne očistiť, zdokonaľiť svoj vzťah k Bohu Stvoriteľovi.

V úlohe posväcovať sa, vnútorne očistiť, zdokonaľiť svoj vzťah k Bohu, nedeľa nadviazala na sobotu. Prijmime nedeľu ako deň, keď sa máme zastaviť, dať si stopku (naznačuje to aj kalendár – nedeľa v ňom svieti červenou sťa semafor). Obrazne povedané, v nedeľu máme zájsť na pravidelnú „servisnú prehliadku“ do „Božej opravovne“. A zároveň na Božiu „čerpaciu stanicu“ – nabrať potrebnú energiu pre ďalší úsek cesty pred jazdou novým týždňom života.

Oslava Boha a posvätenie

V dávnom Babylone sa lekári mali vystríhať určitých činností vždy v 7., 14., 21. a 28. deň v mesiaci. Tieto dni vraj prinášali nešťastie. V starozmluvnom Božom ľuďe však nebol dôvodom svätenia dňa odpočinku – upustenia od práce – strach z nešťastia. V Izraeli boli dva dôvody svätenia dňa odpočinku:

1. Božia radosť z diela stvorenia: „Boh videl všetko, čo učinil, a hľa, bolo to veľmi dobré“ (1. Mojžišova 1, 31). „Za šesť dní utvoril Hospodin nebesá i zem, more i všetko, čo je v nich, a siedmy deň odpočíval; preto Hospodin požehnal deň sviatočného odpočinku a posvätil ho!“ (2. Mojžišova 20, 11)

2. Pripomínanie si ľudskej radosti, ktorú prežíval Izrael pri vyslobodení z egyptského otroctva. „Pamätaj, že si bol sluhom v Egypte, a Hospodin, tvoj Boh, ťa vyviedol odtiaľ mocnou rukou a vystretým ramenom. Preto ti Hospodin, tvoj Boh, prikázal zachovávať deň sviatočného odpočinku.“ (5. Mojžišova 5, 15)

Túto dvojitú radosť má obsahovať aj nedeľa – Služby Božie: nemá chýbať radosná oslava Boha za to, že nás v Kristovi učinil novým stvorením (2. Korintským 5, 17), ani ochota dať sa Bohu posvätiť, vnútorne očistiť, zdokonaľiť svoj vzťah s **Pánom** – **veď On nás vyslobodil z otroctva hriechu, aby sme sa stali Jeho nástrojmi v službe blížnym.**

Trest za nesvätenie

V Starej zmluve sa sobota dostala do zbierky Božích prikázaní ako symbol a podmienka existencie Božieho ľudu. Obzvlášť v čase, keď Boží ľud žil v područí nepriateľov, pevne veril, že ak Izrael ako celok poctivo zachová čo aj len jediný šabbat, bude vyslobodený z rúk nepriateľov. Znalci zákona sa snažili množstvom predpisov stanoviť, čo je v sobotu dovolené a čo zakázané. Z dňa radosti, slobody, odpočinku sa postupne stal deň mrzutosti a ťažko znesiteľné bremeno. Nedodržiavanie soboty sa trestalo až smrťou. V tomto ohľade nedeľa nie je to isté, čo sobota v Starej zmluve. Keď nedeľu nesvätime, keď nejdeme na Služby Božie, nie sme potrestaní fyzickou smrťou, no trestáme sa sami. Odmietaním Služieb Božích totiž duchovne odumierame a – možno nevedomky – pretíname korene, ktoré nesú „strom nášho duchovného života“.

Symbol nového stvorenia

Sobota bola prvým úplným dňom života človeka. Odpočíval v spoločnosti so svojím Stvoriteľom (1. Mojžišova 1, 27 a 31; 2, 2 – 3) Bohom, ktorý v siedmy deň svoje dielo završil. Toto, že v odpočinku s Bohom nachádzame posvätenie: vnútorné očistenie, radosť, pokoj, zmysel svojho bytia – to má nedeľa spoločné so starozmluvnou sobotou. No raná kresťanská cirkev, poslušná odkazu Pána Ježiša, sa prestala na Starý zákon, jeho príkazy, na ich prísne dodržiavanie, pozerat' ako na záväzné pre spasenie. To bolo potrebné, kým neprišiel Kristus. Ježiš však zákon naplnil, práve preto sa z neho nemôže stratiť ani čiarka, a namiesto toho provizória, ktorým zákony vždy sú, dal nový zákon, zákon lásky. A kto je v Kristovi – veriaci v Krista je „novým stvorením“ (2. Korinským 5, 17). Za jeden zo symbolov nového stvorenia v Kristovi si kresťanská cirkev zvolila nedeľu. Bol jej ponechaný onen úžasný stvoriteľský zámer pre všetkých ľudí. Ak svet pripodobníme k atmosfére znečistenej „smogom“ stresu, nedeľa ako deň odpočinku a deň Služieb Božích je „prívodovým potrubím“, ktorým k nám v osobitnej miere prúdi svieži Boží (vz)DUCH, Jeho občerstvujúca energia.

Ako chápú kresťania nedeľu

Nedeľa – Služby Božie sú pozvaním: dať sa vnútorne očistiť, zdokonaľiť svoj vzťah k Bohu, zastaviť ako auto na parkovisku – ale bez záväznosti zákona. Lebo keď patríme Kristovi, nik nás nebude súdiť podľa zákona pre zachovávanie nedele, soboty, či iných dní. Ak by áno, každý z nás by dopadol ako „zlorečený“. Budeme súdení podľa toho, ako – či vďačne alebo nevďačne – sme odpovedali na milosť a lásku zjavenú v Spasiteľovi Kristovi. Ak by sme chceli nedeľu klásť pod zákon – pod Božie prikázanie, potom by mali pravdu tí kresťania, ktorí svätia sobotu. Lenže potom ideme za Krista, do Starého zákona. Veríme, že väčšina kresťanstva má pravdu, keďže tak neurobila – svätí nedeľu. Každá nedeľa nám pripomína Ježišovo víťazstvo nad smrťou a narodeniny cirkvi (zoslanie Ducha Svätého).

Zvečnelý brat farár Ján Bohdan Hroboň napísal: „Ak je však nedeľa pre nás symbolom, ktorý poukazuje na Krista a ak si cirkev na nedeľu určila svoje stretnutia, hlavnú zvesť Božieho slova, spoločenstvo bratov a sestier, potom, keď

som kresťan, tak to rešpektujem. Ak nie, tak ignorujem predovšetkým nie nedeľu ako takú, ale kašlem práve na to, čo (ona) symbolizuje a čo ju naplňuje. Svedčím tak nie o svojej láske ku Kristovi a k cirkvi, ale o tom, že mi Božie slovo, duchovná rodina, to, aby sa môj charakter čo najväčšmi podobal Božiemu charakteru a duchovný rast, môžu byť ukradnuté.“

Nedeľa ako Boží dar

Nedeľa sa stala symbolom nového stvorenia, najmä pre dve nesmierne dôležité veci, bez ktorých by nebola cirkev cirkvou: pre Ježišovo vzkriesenie, ktoré sa stalo v nedeľu ráno a pre zoslanie Ducha Svätého, ktoré sa udialo tiež v nedeľu. Bez Kristovho zmŕtvychvstania a bez pôsobenia Svätého Ducha by kresťanská cirkev stratila zdroje svojej existencie. Cirkev, ktorá nie je otvorená vanutiu Božieho Ducha, v ktorej ľudia žijú tak, ako by Ježiš bol len významnou, no mŕtvou historickou postavou, by zasypala prameň, z ktorého žije. S Bohom máme žiť denne. Pán odpočinutie neviaže na jeden deň v týždni (Rímskym 14, 5 – 6), sťa by iba tento deň bol svätý (oddelený – venovaný Bohu), ako by sme mali sme len raz za týždeň žiť poctivejšie, pravdivejšie, kým v iné dni nie. No nedeľa je Dňom Pánovým, Božím darom, od Pána darovaným priestorom, keď nám chce byť Ježiš obzvlášť blízko, slúžiť nám na Službách Božích svojím slovom, sviatosťami, skrze spoločenstvo bratov a sestier vo viere. Tým všetkým je chránená a posilňovaná naša láska k Pánu Bohu a Služby Božie nám pomáhajú vyjadriť ju, prijať ju, povedať jej naše „áno“ (Bengt Pleijel).

Duchovná sila a nová optika

Nedeľa stavia hrádzu proti takej „zbožnosti“, ktorá je zameraná iba na seba. Už spomenutý J. B. Hroboň tvrdil, že nedeľa je „*najpotrebnejšie parkovisko v zhone a rýchlej jazde celého týždňa*“. Napísal: „*Dobré parkovisko potrebujú všetci. Všetci sa musia aj zastaviť, občerstviť, oprášiť, rozhýbať, nanovo zorientovať, či si nepomýlili smer a vôbec pozrieť sa na svet inak ako „spoza volantu*“. Je nemálo tých, čo povedia: „O Boha sa nezaujímam.“ Podstatnejšie však je, že Pán Boh sa zaujíma o nás. Nik z nás nie je Bohu taký vzdialený, aby sme k Nemu nemohli prísť, no nie sme pred Ním ani takí dobrí, aby sme k Nemu

prísť nepotrebovali. Prichádzajme preto radi na Služby Božie, pozrieť sa v spoločenstve pri Pánovom slove a stole na svet inak ako „spoza volantú“. Premýšľať: Čo je pre mňa vskutku dôležité? Aké sú motívy môjho počínania, kam ono smeruje? Čo v ňom treba napraviť? Porozumieť, že moja hodnota nespočíva v tom, čo dokážem v práci, aký som dobrý, skvelý, uznávaný..., ale v tom, čo mi Pán dáva zo svojho milosrdenstva: Jeho lásku, odpustenie, prijatie, dary Svätého Ducha. Nedele sú sťahy „čerpacími stanicami“, na ktorých smieme „kupovať zadarmo“ (Izaiáš 55, 1 – 2), načerpať potrebnú energiu pre ďalší úsek cesty. Každá nedela je aj smerovníkom k odpočínaniu pripraveného nám Bohom. Tešíme sa nie len na chvíle pracovného voľna, dovolenku, dôchodok, ale na „večnú nedelu“, na život vo večnej Pánovej blízkosti. Nedela je malou ochutnávkou z nej. „Zostáva teda odpočinok ľudu Božiemu. ... Snažme sa teda vojsť do tohto odpočinku.“ (Židom 4, 9 . 11a).

Martin Šefranko

(použitá boli myšlienky Jána Bohdana Hroboňa,
Bengta Pleijela a Ludka Rejchrta.)

Nedela

Nedela, to je pozvánka,
nedela, to sú dvere.
Nedela, to sú okná dokorán
a ponúknuté tebe,
aby si vošiel,
nebol sám
a našiel cestu k sebe.

Nedela, to je aj studnička,
aj smädným ústam ponúknutý prameň,
je aj lúč v tmavej noci na cestu,
aj sila do bezmocných ramien.

Napi sa,
zažeň smäd

a smelo vykroč ďalej.
Máš ešte brázdy vyorať,
pozbierať skálie hložie,
zrno je ešte nutné
zasiať na chlieb,
aj kde je breh strmá stráň,
aj kde sú muky Božie.

Nedela, to je pozvánka,
nedela, to sú dvere.
Za nimi končia úzkosti,
je koniec nedôvere.

Daniel Šovc

(Báseň je prevzatá zo zbierky *Spoveď*,
vyd. *Tranoscus, Liptovský Mikuláš 2018.*)

O stavbe Nového evanjelického kostola na Legionárskej ulici v Bratislave

Po vzniku 1. Československej republiky (ČSR) v r. 1918 počet Slovákov v Bratislave rástol. V evanjelických kostoloch na Panenskej ulici sa schádzali evanjelici nemeckej národnosti (Veľký kostol), maďarskej a sloven-

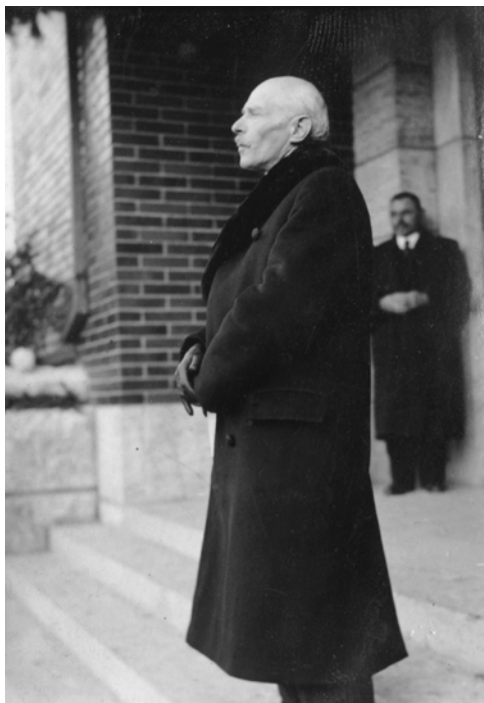
Oltárny reliéf Poslednej večere – dar projektanta M. M. Harminca

skej národnosti (Malý kostol). V nových pomeroch 1. ČSR však Slovákom už Malý kostol kapacitne nestačil. Pre slovenských evanjelikov bol postavený Nový kostol. Bol súčasťou vtedajšieho bratislavského ev. cirkevného zboru. Nový sa volá, lebo je najnovším spomedzi ev. kostolov v centre Bratislavy.

V súčasnosti je Nový kostol významnou stavbou architektonického slohu zvaného funkcionalizmus. Kostol nebol postavený, aby sa stal pamätihodnosťou alebo čo ako náučným múzeom, ale aby bol „stánkom Božím s ľuďmi“. Základným určením kostola je konanie Služieb Božích. Na nich je zvestované Božie slovo, ktoré sýti našu dušu.

Nový ev. kostol bol posvätený – odovzdaný do používania modlitbou a Božím slovom – 19. novembra 1933. Posviacku vykonal biskup Západného dištriktu dr. Samuel Štefan Osuský. Kázal pezinský farár Milan Žarnovický, krst vykonal senior Bratislavského seniorátu Vladimír Jurkovič, Večeru Pánovu prislúžil farár Pavel Neckár a históriu stavby chrámu prečítal farár Július Adamiš.

Kostol mal pôvodne mal stáť na rohu ulíc Vajnorská a Škultétyho (v blízkosti súčasného obchodu Lidl). 22. júna 1930 (pri 400. výročí Augsburgského vyznania) tam bol položený aj základný kameň kostola. V oblasti, kde mal kostol vyrásť, však stála bytovka. Bývalo v nej 13 rodín. Mesto slúbilo, že ich presťahuje do novostavieb na Miletičovej ulici, no k tomu nedošlo. Z radnice vyšiel návrh vymeniť dotýčny pozemok za menší na Legionárskej ul. Na nej bol Nový ev. kostol napokon postavený. Vedenie mesta plánovalo námestie s parkom od Legionárskej v smere k Blumentálu (v dnešnej mierke smerom ku Kmeťovmu námestiu).

Ing. Jozef Dohnány, stavbyvedúci
a kurátor Nového kostola

So stavbou Nového kostola sa začalo 5. septembra 1932. Základný kameň kostola bol položený 9. 10. 1932. Stavbu kostola realizovala firma Hlavaj-Palkovič-Uličný. Vyhrala verejnú súťaž spomedzi 11 uchádzačov. Architektom kostola je Michal Milan Harminc. Bratislavský Nový ev. kostol na Legionárskej ul. je 86. Harmincovým projektom kostola. Zrealizovať – postaviť sa napokon podarilo asi polovicu z architektoých projektov – napr. ev. kostoly v Pribyline, Prietrži, Liptovskej Porúbke, Žiline, rím. kat. kosto-

ly v Černovej, Bratislave Lamači a i.). Nový kostol na Legionárskej sa z architektonického hľadiska pokladá za najvýznamnejší z Harmincom naprojektovaných kostolov. Má tehlový povrch na svetlom sokli (obložení z kameňa – spišsko-vlašsko bosovaného travertínu). Vonkajšie steny na kostole i veži sú obložené ústeckými železovíťmi kabrincami. Kazateľnica (aj vnútorný sokel kostola) je obložená lešteným travertínom, oltár levicovým onyxom.

Hlavné priečelie kostola je situované do parku, zadná fasáda do Legionárskej ulice. Po oboch bokoch sú projektované úzke ulice.

Náklady na budovu kostola (okrem lavíc, organa a zvonov) činili 1.340.000 korún československých.

Ako funkcionalistické dielo má kostol jednoduché línie. Jeho vnútorný priestor je striedmy. Súznie s učením Biblie, že chrámom Božím má byť každý veriaci (1. Korintským 3, 16). Kostol je národnou kultúrnou pamiatkou.

Pozornosť veriacich v kostole sa upriamuje na kazateľnicový oltár (oltár, nad ktorým je kazateľnica) s veľkým krížom na čelnej stene. Veď ide najmä o Božie slovo, ktoré sa v kostole zvestuje. Pre M. M. Harminca typické veľké okno na prednej fasáde malo byť pôvodne ozdobené vitrážou. Kostol stavali v čase hospodárskej krízy a pre nedostatok financií sa zámer neuskutočnil. Farebné sklenené portréty – vitráže od Vladimíra Droppu, akademického maliara sú neskoršieho dáta. Zobrazení na nich sú proroci: Mojžiš, Izaiáš, evanjelisti: Matúš, Marek, Ján, Lukáš a apoštolovia: Peter a Pavel. Oltárny reliéf Poslednej večere od Leonarda da Vinciho daroval do kostola M. M. Harminc.

Popri Službách Božích sa v kostole konajú z času na čas i ďalšie podujatia ako koncerty, či prezentácie kníh. V blízkom Zborovom dome na Legionárskej 4 a 6 sa konajú podujatia pre deti, dorast, mládež, nácviky spevokolu a hudobných kapiel.

Služby Božie v Novom kostole:

nedeľa o 8.30 h, 10.00 h, 18.00 h,

utorok o 18.00 h

Detská besiedka: nedeľa o 10.00 h (počas prázdnin sa nekoná)

Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi na Slovensku Bratislava Legionárska

je samostaným zborom od r. 2013. Túži tvoriť živé a slúžiace spoločenstvo kresťanov, v ktorom vládnu úprimné vzťahy a ľuďom záleží na tom, aby žili hodnoverný kresťanský život.

CIRKEVNÝ ZBOR
EVANJELICKEJ CIRKVI AUGSBURSKÉHO VYZNANIA NA SLOVENSKU
BRATISLAVA LEGIONÁRSKA

Nad vchodom do Nového kostola sú 3 symboly: kalich, kríž, kotva a leto-počet 1933 (rok posvätenia kostola).

Kalich – pripomína krv Pána Ježiša preliatu za naše hriechy na kríži. Je symbolom Večere Pánovej (sv. prijímania) a reformácie.

Kríž – znak smrti Pána Ježiša i Jeho vzkriesenia (kríž je prázdny). Zvislé rameno kríža symbolizuje spojenie neba so zemou, vodorovné rameno spojenie medzi ľuďmi.

Kotva – symbolizuje nádej na život v nebesiach a istotu záchrany (spásy). Loď v prístave istí kotva, ktorá dáva lodi istotu. Nášmu životu ju dáva (jeho kotvou je) Božia láska. Hoci telesne zomrieme, veriacim v Pána Ježiša je pripravené miesto v nebesiach.

Hlavné časti kostola

Oltár – je symbolom Božej prítomnosti. Vyjadruje ju otvorená **Biblia** ležiaca v strede oltára. Pri oltári prijímame požehnanie (pri confirmácii, sobáši, uvedení do služby v cirkvi atď.) a Večeru Pánovu. Preto oltár voláme aj stôl Pánov. Na oltári je popri Biblii aj **Agenda** – kniha bohoslužobných poriadkov, modlitieb a biblických textov pre nedele a sviatky a **Evanjelický spevník** – kniha piesní spievaných na Službách Božích. Hudobne ich spre-vádza **organ**, prípadne iné nástroje. Popri Biblii, Agende a Ev. spevníku sú na oltári sú aj:

sviece – symbolizujú Krista ako svetlo sveta (Ján 8, 12; 12, 46). Svetlo sviec nám tiež pripomína, že máme žiť ako deti svetla (Efezským 5, 8b) –

Interiér Nového kostola, foto Ondrej Pindroch, október 2023

chrániť si svetlo viery, aby nám nevyhaslo ako lampy pochabých družičiek z Ježišovho podobenstva (Matúš 25, 1 – 13),

kvety – na oltári symbolizujú radosť a život.

Krstiteľnica – tam bývajú krstené deti i dospelí. Hoci náš krst sa udial v minulosti, to, že sme pokrstení v Božie meno má mať význam pre našu prítomnosť i budúcnosť. Nepatríme sebe, ale nášmu Spasiteľovi a Pánovi Ježišovi Kristovi.

Kazateľnica – káže sa z nej Božie slovo. **Kazateľnica je spolu s oltárom a krstiteľnicou je najdôležitejšou časťou kostola.** Kazateľnica je umiestnená nad stolom Pánovým (oltárom). To vyjadruje, že slovo Božie je vyvýšené nad všetko (najdôležitejšie).

Kazateľnica, oltár a krstiteľnica sú priestorovo blízko seba. Tým je vyjadrené, že kázeň – zvestované Božie slovo a sviatosti (Krst a Večera Pánova) – viditeľné Božie slovo sú rôzne spôsoby ohlasovania toho istého evanjelia Ježiša Krista.

Zaujímavosti o Novom kostole

Doba výstavby: jeden rok a dva a pol mesiaca: od 5. septembra 1932 do 19. novembra 1933.

Nový kostol bol postavený ako prvý slovenský ev. kostol v Bratislave (predchádzajúce kostoly zdieľali Slováci s maďarskými ev. veriacimi).

Stavba sa uskutočnila v čase svetovej hospodárskej krízy. Vo vtedajšom Československu bol vo februári 1933 každý tretí robotník nezamestnaný.

Stavebná firma zamestnávala priemerne 60 – 70 ľudí. Keď sa 15. – 17. novembra 1932 tvorila konštrukcia stropu, na stavbe pracovalo až 93 robotníkov.

Pri zadávaní jednotlivých prác i pri objednávkach materiálu, ako aj pri prijímaní robotníkov mali prednosť príslušníci tunajšej evanjelickej a. v. cirkvi.

Hrubá stavba bola dokončená v decembri 1932.

Travertín, ktorý sa použil na sokel kostola, pochádza zo Spišských Vlachov. Z toho istého travertínu je postavená aj Štefánikova mohyla na Bradle.

Spotrebovalo sa asi 200 000 tehál, 285 000 kg cementu, 14 vagónov travertínu a 65 000 kusov kabrinčov. Na lešenie a šalovanie sa použilo 10 vagónov dreva.

Stavba prebiehala bez väčších komplikácií a úrazov.

Pôvodne slabožltou farbou vymalované steny kostola dopĺňala modrá farba kaziet a čelných stien. Morské vlny znázornené na oltárnej časti boli v mierne tmavšej okrovej farbe. Výtvarno-filozofickým zámerom bola myšlienka pevne stojaceho kríža uprostred rozbúrenej vody.

Súčasná biela farba maľovky pôsobí výrazovo čisto. Na bielom pozadí výborne vynikne kríž ako centrálny symbol našej viery upierajúcej sa k ukrižovanému a vzkriesenému Kristovi.

Služby Božie z posvätenia kostola 19. 11. 1933 vysielal rozhlas.

V súčasnosti je v laviciach kostola 430 miest na sedenie (dolu 328, hore na chóre 102).

Kostol nemá vo vnútri žiadne podporné piliere, čo umožňuje, že oltár a kazateľnica sú viditeľné z každého miesta. Vyžadovalo to niektoré špeciálne konštrukcie. Chór bol vybudovaný ako balkónový nosník. Konzolové trámy sú zakotvené v medziokenných železobetónových pilieroch 2,23 m od seba a vyložené sú 2,60 m. Konštrukcia stropu je zároveň strešnou konštrukciou. Vnútorňý priestor kostola je rozdelený na strednú loď a bočné dve lode.

Nad predným chórom sa nachádza miestnosť prístupná z vežového schodiska. V období socializmu sa v nej konali stretnutia dorastu. V súčasnosti je nej archív cirkevného zboru.

Montáž pôvodného (dnes už nefunkčného) organa zrealizovala firma Bratia Rieger, Krnov.

V blízkosti kostola bol vybudovaný zborový dom, ktorý 28. septembra 1934 posvätil senior Vladimír Jurkovič. Zborový dom je s kostolom spojený dvomi arkádami – čo aj na pohľad vyjadruje, že ide o jeden celok slúžiaci jednému cieľu: slúžiť Bohu a Kristovej láske.

Rozmery Nového kostola a jeho zvony

dĺžka vnútorného priestoru NK	25,60 m
(merané od vchodových dverí kostola):	
dĺžka samotnej chrámovej lode NK	23,24 m
(merané od dverí vedúcich z vestibulu do chrámovej lode)	

šírka vnútorného priestoru NK	16,13 m
výška vnútorného priestoru NK (merané pri vstupe do chrámovej lode)	11 m
výška vnútorného priestoru NK (merané pred začiatkom pódia pred oltárom)	11,40 m

Veža vysoká 39,40 m je zakončená železobetónovou strechou pokrytou medeným plechom a krížom.

Do zvonice vo veži Nového kostola vedie celkovo 152 schodov: 92 kamených/betónových a 62 drevených. (Počítané od vonkajšieho vchodu do veže nachádzajúceho sa oproti zborovej sieni.) Tri zvony dodala evanjelická zvonolejárska firma Bratia Fischerovci, Trnava. Prvýkrát sa rozozvučali 30. septembra 1933. Na každom z troch zvonov je citát z Písma svätého v biblickej češtine. Preložené do slovenčiny znejú:

malý (do 400 kg) zvon: „Príď, Pane Ježiši!“ (Zjavenie Jána 22, 20),

veľký (asi 1400 kg) zvon: „A tak teda dokiaľ máme čas, číňme dobre všetkým, ale najmä domácim viery.“ (Galatským 6, 10),

stredný zvon: „Dnes, ak počujete Jeho hlas, nezatvrdzujte si srdcia.“ (Židom 4, 7)

Bratislava stavba ev.kostola na Legionárskej ul. 1933

Miloš Dohnány

Foto: *Dohnány*

Velký zvon daroval zboru Juraj Suchanský s manželkou – nadlacksí rodáci, kolonisti vo Veľkom Mágere (v súčasnosti obec Zlaté Klasy). Tento veľkolepý dar sprostredkoval bratislavský presbyter prof. Ľudovít Hrdlička.

Na zvon strednej veľkosti sa zložili – zboru ho darovali členovia presbyterstva.

Malý zvon daroval Ján Majtán so svojou manželkou Alžbetou Englerovou. Žiaľ, zvony sa v súčasnosti nepoužívajú. V minulosti totiž došlo k praskaniu múrov veže.

Popri osadení železných výstuží do veže bola snaha problém riešiť tým, že kovová stolica zvonov bola v priebehu času napevno privarená. Riešenie však nebolo úspešné, problém pretrváva. Jeho vyriešenie by si žiadalo enormné finančné prostriedky. Momentálne sa používa „zvonenie“ zo zvukovej nahrávky.

Použitím: Slovenský staviteľ, 1934, Evanjelická Bratislava č. 9, 10 a 12/1933, č. 11/1934, 4/2008 http://www.ecavba.sk/cms/uploaded/1730_attach_EB_4_2008_TEXT.pdf a ďalších zdrojov spracoval **-mš-**

Za kostolníčku, za kantorov, dirigentku spevokolu

Dobry Pane, Tebe patri chvala a slava, lebo si Boh, ktorý zostáva verný v každom svojom zaslúbení. V úcte pred Tvojou mocou i láskou Ti ďakujeme za ľudí, ktorí sú ochotní pravidelne venovať svoj čas, svoj talent, ochotu pre naše spoločenstvo. Konajú službu s veľkou láskou k Tebe, svojmu Pánovi i s veľkou trpezlivosťou k nám, ktorí mnohokrát nevieme oceniť ich prácu. Pre našich kantorov, našu dirigentku spevokolu, našu sestru kostolníčku prosíme o Tvoju silu, keď po neraz vyčerpávajúcim pracovnom dni, či týždni verne konajú svoju službu pre naše spoločenstvo – pre náš cirkevný zbor. Ďakujeme i za to, že vďaka ich zodpovednosti a poctivej príprave môžeme na Službách Božích v Tvojom chráme prežívať radostné chvíle. Pane, daruj im trpezlivosť v ich službe a nás povzbudzuj k vďačnosti voči nim, aby cítili, že si ich prácu vážime. Naš milý Bože, prosíme, žehnaj ich, aj ich ochotnú službu. Daj nech sme všetci ochotní slúžiť a tak spoločne oslavovať Teba, nášho milujúceho Pána.

Z knihy modlitieb **Keď chýbajú slová**

(vyd. Transcius, Liptovský Mikuláš 2009)

Obzretie sa za obnovou kostola pri jeho deväťdesiatke

Obdobie ostatných 10 rokov v prevádzke a obnove kostola bolo veľmi prínosných. Zrealizovaných bolo množstvo potrebných stavebných prác, užitočných opráv či vylepšení pre užívanie kostola. Dobré je pripomenúť, že dôležitým medzníkom bol pritom vznik samostatného Cirkevného zboru ECAV na Slovensku Bratislava Legionárska na začiatku roka 2013, ako jedného z troch nástupníckych zborov po bývalom cirkevnom zbere Bratislava.

Počas leta 2013 prebehla náročná výmena pôvodných okien kostola za nové hliníkové s izolačnými sklami. V prvej fáze boli na bielo premaľované vnútorné zvislé steny kostola, čo vyžadovalo pomocné lešenie. Prebrúsili sa popritom vnútorné travertínové parapety okien, boli zrealizované nové vonkajšie plechové parapety okien, pričom boli opravené aj bočné okenné vonkajšie fasády kostola. Práce v nasledujúcich rokoch prebiehali hlavne vo vnútri kostola. Zhruba o rok na to bol v oltárnej časti nainštalovaný data-projektor, ktorý sa rokmi osvedčil. Približne 5 rokov trvala postupná oprava lavíc na oboch podlažiach kostola. Išlo o ich prebrúsenie, ošetrovanie špeciálnym voskom. Popritom došlo k odobratiu jedného radu zadných lavíc a tiež radu predných lavíc, aby sa rozšírilo pódium v oltárnej časti kostola. Tieto stolárske práce majstrovsky zvládli naši stolári Ľubomír Kožlej a Štefan Bakalar, ktorým sme za ich dlhoročnú (takmer 20-ročnú) odbornú prácu pre naše cirkevné zbory vďační. Opravené lavice boli doplnené o novo ušité podsedačky.

K všetkým významnejším prácam prebiehali diskusie v rámci presbyterstva, hospodárskeho výboru, ale viac ráz aj diskusie v kostole, keď sme hľadali vhodné riešenia, napríklad na rozšírenie pódia v oltárnom priestore či nové osvetlenie. Neraz išlo o pomerne zložité konzultácie, pretože boli potrebné súhlasné stanoviská zo strany pamiatkového úradu, ale aj odborná príprava a konzultácie s rôznymi firmami a odborníkmi.

V jednom roku sa nám podarilo kostol napojiť na optický kábel, čo sme neskôr dobre využili pri prenosoch Služieb Božích z kostola počas pandémie, keď sme boli doma a zdieľali zborové spoločenstvo online formou. Rozšírenie

pódiá v oltárnej časti prinieslo lepší priestor pre organizáciu programu a bohoslužieb, o malý kúsok bola posunutá krstiteľnica. Boli vymenené dvojce poškodené bočné ocelové dvere, vstup do veže a vstup do kostola pri sakristii, za tvarovú a materiálovú repliku dverí. Sme radi, že prebehla aj údržba veže kostola, ktorá je potrebná aspoň raz za 10 – 15 rokov. V rámci nej boli opravené niektoré schodíky a podlahy, natreté drevené a ocelové konštrukcie veže, premaľované vnútorné steny, v časti od archívu vyššie. Priebežná oprava bola vykonaná aj v miestnosti archívu (vo veži), kde boli po výmene svetiel a novej elektroinštalácii premaľované aj steny.

V kostole na chóre sa nachádzajú dve miestnosti s pomerne vysokým stropom, ktoré slúžia tiež na archív rôznych písomností a kníh. Jedna z týchto miestností bola doplnená o nové ocelové a hliníkové konštrukcie, ktoré ju rozdelili na dve podlažia s vytvorením archívnych políc. Podarilo sa tak vhodne využiť pomerne nenápadný priestor, pretože priestory na archíváciu sú stále potrebné.

Ďalšou technickou výzvou bolo vytvorenie bezbarierovej rampy či návrh nového vnútorného osvetlenia kostola. Po niekoľkých kolách rokova-

ní sme však nakoniec získali súhlas od pamiatkového úradu. Bezbariérová rampa je vybudovaná pri bočnom vstupe do kostola v časti sakristie. Pozostáva z nového rozšíreného travertínového schodiska s kvetináčmi, ktoré citlivo nadviazalo na pôvodný travertínový masívny obklad bočného vstupu do kostola. Toto schodisko bolo doplnené o ocelovú rampu, ktorá umožňuje pohodlný bezbariérový vstup do kostola, či už pre chodcov alebo vozíčkarov.

Tesne pred dokončením bezbariérovej rampy bola zrealizovaná výmena stromov v predzáhradkách kostola. Pôvodné stromy už boli poškodené, rýchlorastúce, teda nevhodné k fasáde kostola. Nové stromy so stĺpovitou korunou, okrasné hrušky, sú krajšie a primerané k bočným fasádam kostola.

Všetky skôr spomenuté vnútorné úpravy predchádzali azda najzložitejšej oprave, a to výmene vnútorného osvetlenia kostola a výmene elektroinštalácie, ktorá sa uskutočnila v roku 2021. Po viac ako troch rokoch konzultácií sme v lete 2020 získali súhlasné stanovisko pamiatkového úradu k výmene vnútorného osvetlenia kostola, predchádzalo tomu množstvo analýz, svetelných štúdií, ale aj technických a zborových diskusií. Finálne riešenie sme začali realizovať po prvom pandemickom roku. Chceli sme využiť určité medziobdobie, na jar a v lete 2021, pretože sme nevedeli, na ako dlho budú opäť platiť obmedzenia alebo možnosti sa opäť stretávať osobne na Službách Božích. Riešenie vyžadovalo postavenie celopriestorového lešenia. Organizácia bohoslužieb sa vtedy dočasne presunula do zboru Cirkvi bratskej na Cukrovú ulicu, ktorý nám ochotne poskytol priestor, za čo ďakujeme. Súbežne s postavením lešenia boli fóliami pozakryvané lavice v kostole, z kostola boli presunuté do zborového domu všetky veci, ktoré bolo potrebné ochrániť pred poškodením a znečistením. Začali prebiehať práce na sekaní nových trás elektroinštalácie. Lešenie umožnilo dostať sa pod všetky stropy, kde sa priviedli káble k novým osvetľovacím systémom, rampám, reflektorom, ako aj bočným svietidlám medzi oknami (na oboch podlažiach). Pôvodné kockové (hrnaté) biele tienidlá na prízemí boli zachované a repasované. Osvetlenie je dnes možné ovládať diaľkovo. Na viacerých miestach boli doplnené potrebné zásuvky, ale aj rozvodné skrine pre

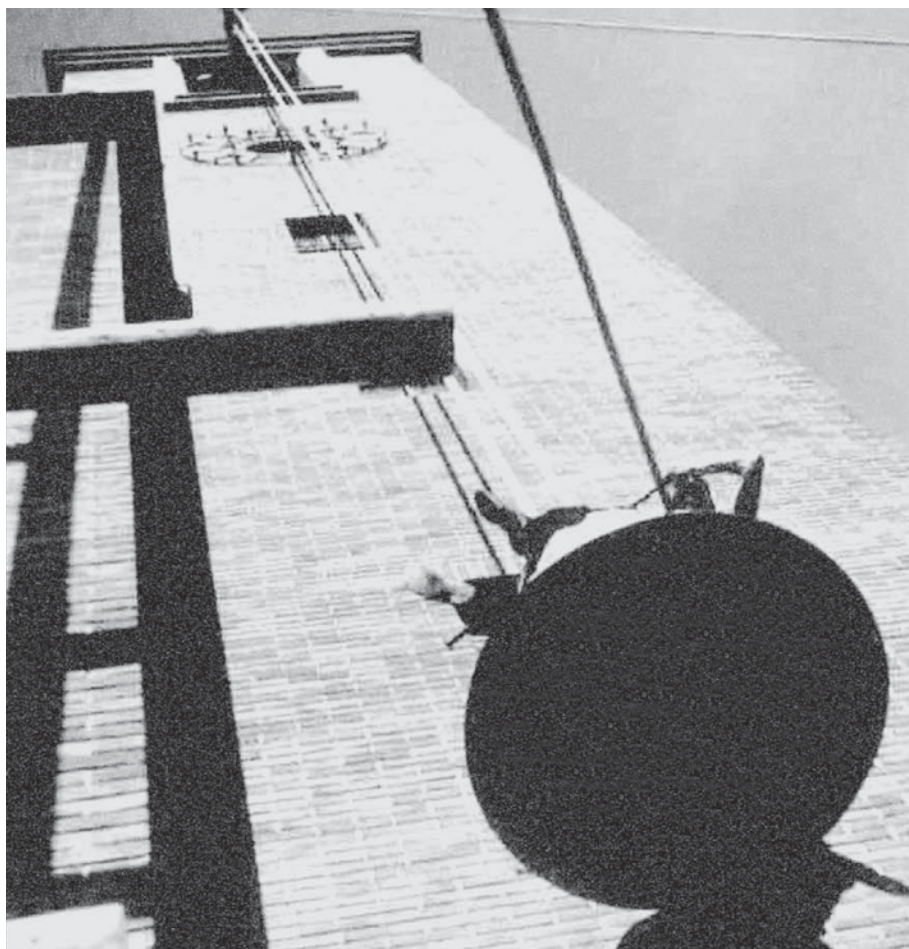

Foto z archívu

jednotlivé okruhy nových rozvodov elektriny kostola. Po natiiahnutí nových káblov prebiehali murárske opravy stien a maliarske práce. Tie prebiehali aj na najvyššom rebrovom strope kostola, ktorý je po novom osvetlení tak, ako to bolo aj pri postavení kostola v roku 1933. Osvetlenie najvyššieho stropu, ako aj nová koncepcia osvetlenia kostola presvetľuje primerane interiér kostola a dáva vyniknúť jeho jednoduchšej funkcionalistickej architektúre. Súčasne s prácami v hlavnej lodi prebiehali aj ďalšie súvisiace práce, ktoré sa v takýchto chvíľach musia uskutočniť. Bola vymenená prípojka

studenej vody do kostola a zrealizované nové rozvody studenej vody. Po dokončení murárskych opráv všetkých stien a stropov a po realizácii finálneho maľovania boli nainštalované nové svietidlá.

Ešte sme nepísali o podlahe, ktorá vyžadovala dobrú povrchovú úpravu, alebo novú krytinu. Osem rokov sme chodili po pôvodnej betónovej podlahe, pretože pôvodné linoleum (stiahnuté v roku 2013) bolo úplne popraskané a už svoj účel neplnilo. Po viacerých konzultáciách sme sa nakoniec rozhodli pre vhodné riešenie, tak farebne, ako aj kvalitou povrchu. Betónové podlahy kostola na prízemí a chóre boli odborne prebrúsené. Následne špecializovaný tím remeselníkov naniesol niekoľko vrstiev polyuretánových náterov, ktoré vo finálnej podobe vytvárajú harmonický pohľad a kvalitné povrchy na používanie, ako aj údržbu. Pri finalizácii všetkých týchto prác v roku 2021 bola dokončená aj oprava sakristie a prechodovej miestnosti, ktorá tvorí dôležité zázemie pre údržbu kostola.

Po dlhom čase bol vymenený aj počítač, ktorý zabezpečuje tzv. elektrický zvon kostola. Počas leta roku 2021 boli vymenené ešte okná v sakristii, za nové bola vymenená aj ocelová ochranná sieťovina pred vitrážami zo strany ulice. Pri tejto príležitosti boli ošetrené okná vitráží z oboch strán. V závere prác bol vymenený aj drevený obklad – madlo balkónu na chóre kostola. Technických detailov by sa dalo spomenúť určite viac, aj momentov, ktoré sme pritom zažili a museli riešiť. Bolo toho za 10 rokov málo? Dalo sa toho stihnúť viac? Zrejme primerane našim možnostiam. Sme vďační Hospodinovi za to, že bolo možné realizovať všetky tieto práce, keď bol kostol, okrem veľmi malých prestávok, neustále využívaný na bohoslužobné účely, ale aj rôzne podujatia. S radosťou môžeme konštatovať, že náš kostol je dôstojným miestom nášho spoločenstva, príjemným miestom na stretnutia, ale aj pre duchovný či kultúrny program, ktorý organizujeme a poskytujeme počas roka. Je domovom nášho spoločenstva a cirkevného zboru.

Ďakujeme za spoluprácu všetkým, ktorí sa na opravách, brigádach a plánovaní podieľali. Ďakujeme aj za modlitby, ale aj finančné dary určené na obnovu a opravu kostola.

Čo nás ešte čaká pri ďalších opravách kostola?

Azda najnáročnejšia úloha bude výmena obkladu veže a priečelia vstupu do kostola, pretože je zvetrané (opadáva najmä na severnej strane veže), a povrchovo je nejednotné (miešajú sa nové lesklé a pôvodne tmavé lícové tehly). Bude to vyžadovať lešenie, odsúhlasenie návrhu riešenia zo strany pamiatkového úradu a tiež doriešenie nového oplechovania na streche kostola, lebo tieto práce súvisia aj s ochrannou fóliou na plochej streche kostola. Tá terajšia je opravená, ale už má za sebou niekoľko opráv a má viacero problémových spojov na pôvodnom oplechovaní. (To sú technické detaily, ktoré z chodníka nevidíme.) Časom bude na rade možno aj výmena plynového horáka v kotolni kostola. Teplovzdušné kúrenie v kostole funguje inak dobre, a to bolo navrhnuté pred 90 rokmi. Vyžaduje však priebežnú údržbu, ako všetko technické.

Pár slov o okolí kostola

Za posledných desať rokov bol zbúraný pôvodný areál pivovaru Stein, Na jeho mieste bol vybudovaný polyfunkčný komplex Stein2 s bytmi a podzemnou garážou, ale aj prilahlým parčíkom a malým detským ihriskom. V centrálnej časti tohto parčíka sa nachádza široký chodník, ktorý vedie ku Kmeťovmu námestiu, ktoré tiež prešlo revitalizáciou. Parkovou úpravou prechádza aktuálne aj rozľahlá zelená plocha a parčík pozdĺž Legionárskej ulice, ktorá sa nachádza medzi Račianskym mýtom a našim areálom. Ostáva už len dokončiť opravy povrchov, chodníkov a trávnikov pred kostolom. Prakticky je to už možné, pretože cirkevnému zboru sa po zhruba desiatich rokoch podarilo zabezpečiť zámenu pozemkov s hlavným mestom. Bezprostredné plochy v okolí kostola, ako aj plocha na parkovanie pred kostolom a vchodom Legionárska 6 už patria nášmu cirkevnému zboru. Okolie kostola sa skutočne zmenilo k lepšiemu. Veríme, že aj náš kostol a jeho okolie sú a budú príjemným miestom pre široké spoločenstvo nášho cirkevného zboru, ako aj obyvateľov z okolia, náhodných návštevníkov mesta či okoloidúcich chodcov, cyklistov, rodiny a mládež.

Martin Kováč

zástupca zborového dozorca

Kantor

Každý chrám má svojich
zvláštnych služobníkov
čo oddaní sú Pánovi
Jeden z nich slúži
iba posediačky
No málokto je k tejto
úžasnej službe hotový
Kantor si sedí len ☺
a stláča prstami
biele a čierne klávesy
Nohy mu pritom behajú
po úzkych latkách z dreva
Oči zas sledia po notách
Uši sledujú čo veľký zbor
(aj s jedným sólistom)
(občas nie dobre) spieva

Nie každý má ten dar
Nie každý – keď ho má
slúžiť je ochotný
Dať talent zverený
Pánovi na oltár
Sviatok čo sviatok vždy
v chráme byť prítomný
A hrať tam ako Bach
radostne i vážne
Kantorom v chráme byť
určite je krásne

Zaspievajme s nimi
hlasné haleluja!
A Bohu ďakujme
že spolu s nami
Jemu pri organe
s radosťou slúžia

Olga Adamkovičová-Semková

*poetka, učiteľka na dôchodku, niekdajšia dlhoročná dirigentka
prešovského evanjelického spevokolu (Báseň je prevzatá z jej zbierky
HORE POZERÁM, vyd. L. Cuper, Prešov 2021.)*

Organ v Novom kostole na Legionárskej

Na chóre kostola sa nachádza 3-manuálový píšťalový organ s pedálom. Organ má celkovo 32 registrov, z toho však 4 registre v pedáli sú len transmisiami registrov z I. manuálu (hrajú tie isté píšťaly ako v I. manuáli). Jazykových registrov je 6, pričom jeden z nich je opäť len transmisiou Trúbky 8' v I. manuáli do pedálu. Organ vyrobila v 50. rokoch 20. storočia firma G. F. Steinmayer & Co., Oettingen a pôvodne stál v inom priestore v Ne-

V strede súčasný organ, vľavo a vpravo píšťaly pôvodného organa

mecku. V kostole na Legionárskej ho postavil v roku 1998 organár Vladimír Gazdík. Hrací stôl a všetky vnútorné časti sú pôvodné, umiestnenie v novom priestore si však vyžiadalo novú organovú skriňu a prospekt (výtvarný dizajn). Nástroj má elektropneumatickú hraciu traktúru a čiastočne „neobarokový“ zvukový charakter vychádzajúci z dobovej estetiky *orgelbewegung*. To ho predurčuje skôr na uspokojivé vyznenie staršej hudby 17. a 18. storočia a mnohej súčasnej hudby (napr. P. Ebena). Pri hre autorov 19. storočia, resp. prelomu do 20. storočia (napr. F. Mendelssohn-Bartholdy, Fr. Liszt, C. Franck, J. Rheinberger, M. Reger, J. L. Bella) treba počítať s veľkými zvukovými kompromismi z dôvodu slabo obsadenej základnej polohy a úplnej absencie registrov úzkej menzúry, ktoré sú pre dané obdobie charakteristické.

Hlavnou výhodou tohto organa oproti pôvodnému českej firmy Rieger, Opus 2609 z tridsiatych rokov 20. storočia je neporovnateľne lepší prístup organára k píšťalám pri ladení ako aj k iným častiam organa pri bežných opravách. Treba však zároveň povedať, že starý nástroj mal na svoju dobu a slovenské prostredie pokrokovú zvukovú koncepciu, zaujímavé registre

a zvukové farby. Bol 2-manuálový s 29 registrami, z ktorých 4 boli jazykové. Traktúry, ktoré slúžia na ovládanie ventilov pod píšťalami od klaviatúry, resp. pedálnice, ako aj ovládanie registrov, boli pneumatické. Tento typ traktúry je veľmi citlivý na zmeny teploty a vlhkosti vzduchu, čo samozrejme zvyšuje poruchovosť a nároky na pravidelnú údržbu. Najväčším nedostatkom pôvodného nástroja však bolo absolútne nevyhovujúce riešenie z hľadiska potreby vykonávania opráv a ladenia. Píšťaly, vzdušnice, mechy, vzduchovody a traktúry boli doslova „natlačené“ v bočných, dnes už prázdnych, organových skriniach. Pri ladení píšťal, ale najmä pri výmene mieškov či membrán pneumatickej traktúry, sa často nebolo možné k danému miestu dostať bez toho, aby sa organ do značnej miery rozobral, resp. aby sa vybralo veľké množstvo píšťal. To iste prispelo k tomu, že v 90. rokoch 20. storočia bol pôvodný organ už vo veľmi zlom technickom stave, a aj po jeho prípadnej generálnej oprave by časom opäť nastúpili problémy s jeho údržbou.

Podobný nástroj firmy Rieger v Ev. a. v. kostole v Modre pochádza z toho istého obdobia. Pri potrebe opráv a ladenia je však prístup vyriešený omnoho praktickejšie, ako to mal starý organ na Legionárskej.

Stanislav Tichý

kantor

Dva texty z archívu

O kúrení a prievane v kostole

Cieľom tohto článku je, aby sme si v krátkosti povedali, čo to bol za čudný prievan v tom našom novom kostole? Či je taký prievan škodlivý zdraviu? – Dúfame, že naším vysvetlením zaženieme raz navždy zbytočný strach, že v kostole ochorieme, lebo, vraj, v zime je prievan.

To, čo sme v novom kostole (na Legionárskej ulici), keď sa kúrilo, všade na prízemí pocítovali ako prievan, bolo neškodné prúdenie vzduchu v celom chrámovom priestore, vyvolané strojom na ústredné kúrenie kostola. Čím rýchlejšie ide motor a stroj podobný ventilátoru, ktorý nasáva chladný a vháňa horúci vzduch, tým väčšie je prúdenie vzduchu, no tým skôr sa

zohreje celý priestor chrámu. Tento stroj preženie vzduch z ventilátora veľmi horúcou pecou vykurovanou plynom a tak zohriaty ide potom ďalej kanálmi do kostola.

Je samozrejmé, že tento veľký a vysoký kostol, ktorý stojí na voľnom, vetru vystavenom priestranstve a celý týždeň je nekúrený a veľmi vychladnutý, nemožno vykúriť tak, aby sa v ňom mohlo počas tuhej zimy sedieť dve hodiny v ľahkých šatočkách a topánočkách, a nemrznúť – a keby to aj bolo možné, bolo by to príliš drahé. Musíme sa uspokojiť s nižšou teplotou a v zime sa máme teplo obliecť a obuť si snehovky. Citliví si prikryjú aj hlavu.

Nariadili sme začať včas kúriť, aby tak počas bohoslužby prúdil len zohriaty, teda neškodný vzduch a aby sa ďalšie kúrenie dialo zakaždým tak, aby sa strojom vzduch vôbec nerozvíril, ale aby len udržal docieľenú teplotu.

Aby sme tomu rozumeli, treba vysvetliť, že môžeme kúriť dvojakým spôsobom podľa toho, odkiaľ nasávane chladný vzduch s cieľom zohriať ho. Mínulú zimu sme ešte aj na začiatku bohoslužby nasávali vzduch z chrámu, aby sme ho zohriali. Odteraz budeme kúriť so vzduchom, ktorý berieme len zvonku. Tento je veľmi chladný, v peci sa síce oteplí menej, ale prúdenie vzduchu v kostole prestane. A keď chceme, aby hukot stroja čo najmenej rušil kázeň, nastavíme regulátorom stroj, čiže motor, na najpomalší chod. Prečo ho celkom nezastaví? Preto – aspoň počas tuhej zimy nie – lebo sme skúsili, že ak sa kúrenie úplne zastaví, chrám očividne rýchlo vychladne.

To, vyššie spomenuté nasávanie vzduchu z chrámu, zapríčiňovalo na počiatku rozvírenie a prúdenie vzduchu v kostole. To je to, čo sme pociťovali akoby prievan. Zdraviu to nemohlo škodiť, lebo včas zapnutým kúrením bol vzduch už zohriaty na potrebnú teplotu.

Pri kúrení však nemožno nechať otvorené dvere. Keď sú dvere otvorené, cítiť, ako nimi tiahne chladný vzduch zvonku. Prosíme Vás, dbajte o to, a všemožne sa usilujte, aby počas zimy, každý, kto do chrámu vstupuje, rýchlo za sebou zavrel dvere. Je to v záujme nás všetkých. Azda sa aj v našom zbore nájde štedrý darca, ktorý daruje teplé závesy na všetky tie dvere, ktorými sa vchádza (ako to majú v iných kostoloch).

Aj pri oltári je cítiť chlad od všetkých severných okien. To sa zlepší, keď – ako to navrhoval architekt – budú ešte tieto vysoké oltárne okná zvnútra

opatrené maľovanými sklenenými okennými obrazmi. Keby sa našlo niekoľko rodín, ktoré by obetovali po jednom maľovanom okne, prikróčili by sme potom ihneď k uskutočneniu tejto dobrej a krásnej veci. Bola by to pekná ozdoba nášho milého chrámu.

Už iba niekoľko slov o projekte kúrenia do budúcnosti. Máme už kotolňu vedľa kostola v našom zborovom dome a v nej dobre fungujúci kotol na paru. Kostol by sme teda mohli vykurovať parou, čo by bolo rozhodne lacnejšie na prevádzku azda aj účinnejšie.

No o tom neskôr. Teraz sa tešme z toho, čo máme a navštevujeme stále – aj v zime, pravdaže teplo oblečení – náš milý nový chrám.

Ing. Jozef Dohnány, *kurátor*

Publikované v Evanj. Bratislave, január 1936, číslo 1. – ročník XI., strany 9 – 10 (prepísané do súčasného jazyka)

Milodary na chrám

Naše výzvy a prosby o milodar na chrám nezostali úplne nevypočuté.

V posledných dňoch sme dostali pekné milodary; ale to, čo sme dosiaľ dostali, ani zďaleka nestačí. Veď náklad na chrám nie je ani spolovice pokrytý, ba keď z toho, čo sme mali na chrám nazbierané, odpočítame tých 400.000 Kč, ktoré sme pri delbe spoločného majetku dostali na stavbu chrámu, nenazbieralo sa dosiaľ ani 15% celkového nákladu. Je to smutný fakt. Na nás je, aby sa toto percento náležite zvýšilo. Preto i pri tejto príležitosti, pred samou posviackou chrámu, znovu a znovu prosíme tých, ktorí ešte ničím neprispeli na stavbu chrámu, alebo len takou nepatrnou čiastkou, že je to pre nich priamo zahanbujúce, aby svojimi darmi zmenšili naše finančné starosti, ktoré ako ťažký múr ležia na našom zbere.

Upozorňujeme našich drahých bratov a sestry na to, že by mohli zakúpením, prípadne zaplatením istých predmetov chrámového zariadenia zvečniť svoje meno v zbere tým, že by bol príslušný predmet označený ako ich dar.

Nový kostol, pohľad zo zastávky autobusov na Legionárskej ulici

Uvádzame tu ceny týchto predmetov:

Kríž nad kazateľňou. 1000 Kč

Kríž na oltári 700 Kč

Šesť svietnikov na oltár po. 350 Kč

V prízemí 72 lavíc po 700 Kč.

Každý takýto predmet bude označený mosadzným štítkom s menom darujúcej rodiny.

Darom sme dostali dosiaľ oltár od doktora Ľud. Wágnera. Veľký zvon od Juraja Suchanského, malý zvon od Jána Majtána a krstiteľnicu od Jána Pavloviča st. – prosíme tých, ktorí by sa rozhodli použiť tento spôsob darovania, aby to urobili čím skôr, aby sme mohli príslušné predmety označiť darcovým menom ešte pred posviackou chrámu, ktorej termín je už definitívne určený na 19. novembra. „Ochotného darcu miluje Hospodin.“

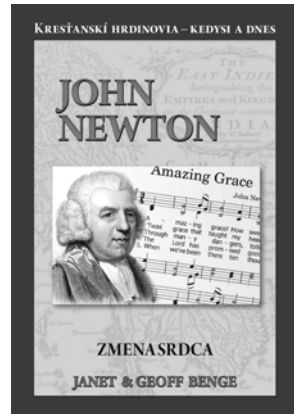
Publikované v **Evanj. Bratislave, január 1933, číslo 11. – ročník VIII.,**
strany 131 – 132 (prepísané do súčasného jazyka)

Knihá do vašej pozornosti

Janet & Geogg Bengé:

John Newton – Zmena srdca

– dramatický životný príbeh autora známej piesne Predivná milosť (Amazing Grace). Pôvodne bol kapitánom otrokárskej lode, neskôr sa stal farárom a aktivistom za zrušenie otroctva v Anglicku (vyd. ViViT, Kežmarok, 2023).

Kníhkupectvo Jonatán

V kníhkupectve Jonatán na Legionárskej 2 vás radi privítame v pracovných dňoch od 14.00 do 18.00 h. Nájdete tu široký výber duchovnej literatúry pre všetky vekové generácie, aj hudobné nosiče, pohľadnice a darčkové predmety. Súčasťou ponuky je aj antikvariát. Tešíme sa na vašu návštevu.

Tvoje požehnanie nech nás vedie a sprevádza

Pane, tak často ideme svojimi cestami
a tak málo sa pýtame na Tvoju cestu a účasť.
Prosíme Ťa znova o Tvoje vedenie
a Tvoju účasť na našej ceste životom.
Sú situácie, v ktorých my – maloverní – ľahko
zo správnej cesty zídeme,
pretože nám chýba odvaha prevziať zodpovednosť
a záruku za seba a iných, ktorí čakajú na to,
aby sme ich nenechali v núdzi.
Pane, pridaj nám odvahy pre službu a lásku iným.
Vlievaj do nás pravú trpezlivosť,

Nový kostol v súčasnosti, foto Ondrej Pindroch

nad naším dielom a konaním,
nad našou životnou cestou a životným behom.
Z Tvojej lásky a Tvojho požehnania žijeme.
Obdar nás vždy znova,
aby sme žili v zodpovednosti pred Tebou
a zalievaj svojim požehnaním naše dielo.
Zostaň aj dnes aj zajtra zase pri nás
so svojim ospravedlňujúcim požehnaním,
aby naša cesta života viedla k správne mu cieľu. Amen.

Helmut Ludwig

*(Modlitba je prevzatá z knihy: Modlitby pre život,
vyd. Transcius, Liptovský Mikuláš 2000, zostavil Helmut Ludwig.)*

